

IES " ISAAC DÍAZ PARDO" - SADA

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

DEPARTAMENTO GEOGRAFÍA E HISTORIA

CURSO 2022/23

O presente documento contén o desenvolvemento do currículo establecido de cada materia asignada ao Departamento didáctico no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia segundo a RESOLUCIÓN do 26 de maio de 2022, da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2022/2023.

PRESENTACIÓN XERAL

MATERIA: XEOGRAFÍA E HISTORIA 2º ESO	8
a) Introducción e contextualización	8
b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	10
c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso	14
d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:	16
1. Temporalización.....	16
2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	29
3. Procedementos e instrumentos de avaliación.....	29
e) Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	30
f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar	31
g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado	32
h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	35
i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.....	40
j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	42
k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	43
l) Medidas de atención á diversidade	44
m) Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda.....	45
n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	46
ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.....	47
MATERIA: HISTORIA 4º ESO	48
a) Introducción e contextualización	48
b) Concreción ao desenvolvemento das competencias clave	49
c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso	53
d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:	55
1. Temporalización.....	55
2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	71

3. Procedementos e instrumentos de avaliación.....	71
e) Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	72
f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar	73
g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado	74
h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	78
i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.....	82
j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	84
k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	85
l) Medidas de atención á diversidade	86
m) Concreción dos elementos transversaris que se traballarán no curso que corresponda.....	87
n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	88
ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.....	89
MATERIA: HISTORIA DE ESPAÑA 2º BACHARELATO.....	90
a) Introducción e contextualización	90
b) Concreción ao desenvolvemento das competencias clave.....	91
c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso	92
d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:	93
1. Temporalización (Secuenciación).....	93
2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	127
3. Procedementos e instrumentos de avaliación.....	127
e) Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	128
f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar	129
g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado	130
h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	134
i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.....	138
j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	139

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	140
l) Medidas de atención á diversidade	141
m) Concreción dos elementos transversaris que se traballarán no curso que corresponda.....	142
n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	143
ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.....	144
MATERIA: HISTORIA DA ARTE 2º BACHARELATO.....	145
a) Introducción e contextualización	145
b) Concreción ao desenvolvemento das competencias clave	147
c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso	148
d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:	149
1. Temporalización (secuenciación).....	149
2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	194
3. Procedementos e instrumentos de avaliación.....	194
e) Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	194
f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar	196
g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado	197
h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	201
i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.....	205
j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	206
k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	207
l) Medidas de atención á diversidade	208
m) Concreción dos elementos transversaris que se traballarán no curso que corresponda.....	209
n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	210
ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.....	211

MATERIA: XEOGRAFÍA 2º BACHARELATO	212
a) Introducción e contextualización	212
b) Concreción ao desenvolvemento das competencias clave	214
c) Concreción dos obxectivos para o curso	215
d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:	216
1. Temporalización.....	216
2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	250
3. Procedementos e instrumentos de avaliación	250
e) Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	251
f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar	252
g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado	253
h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	257
i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.....	261
j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	262
k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	263
l) Medidas de atención á diversidade	264
m) Concreción dos elementos transversaris que se traballarán no curso que corresponda.....	265
n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	266
ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.....	267
REFERENCIAS LEGAIS.....	268

PRESENTACIÓN XERAL

O I.E.S “Isaac Díaz Pardo” sitúase en Sada, concello da provincia da Coruña. Ten como centros adscritos o CEIP Mondego e o CEIP Sada e os seus Contornos.

As ensinanzas que oferta o centro son:

- Educación Secundaria Obrigatoria
- Bacharelato (Ciencias, Humanidades e Ciencias Sociais)
- Educación Adultos

No curso 2022-2023 formamos parte do departamento de Xeografía e Historia os seguintes profesores.

PROFESORES	MATERIA	NIVEL
Dona Paula Rodríguez Blanco	Xª e Historia	4º ESO
	HMC	1º BACH
	Hª España	2º BACH
	Hª da Arte	2º BACH
Don José Luis Martínez Arenas	Hª España	2º BACH
	Xeografía	2º BACH
	Ámbito humanístico	ESA
Dona Olaia García Díaz Xefatura do Departamento	Xª e Historia	1º ESO
	Hª España	2º BACH
Don Manuel Pérez Lorenzo	Xª e Historia	3º ESO
	Xª e Historia	4º ESO
Don Gonzalo Ballesteros Martín	Xª e Historia	2º ESO

MATERIA: XEOGRAFÍA E HISTORIA 2º ESO

a) Introducción e contextualización

A Programación Didáctica de Xeografía e Historia está fundamentada no establecido no Real Decreto 126/2014 do Ministerio de Educación (currículo básico da Educación Secundaria) e no Decreto 86/2015 da Consellería de Educación de Galicia pola que se establece o Currículo da Educación Secundaria Obrigatoria.

A través dela preténdese contribuir á adquisición das Competencias Clave que lles permitan aos alumnos enfrontarse aos continuos cambios e integrarse na sociedade. Así o currículo distribúese en diferentes materias que contribúen ao logro de ditas competencias e que van ligadas a áreas de coñecemento e aos estándares de aprendizaxe nelas fixados A materia de 2º de ESO abrangue a Historia da Idade Media e Moderna e a Xeografía Humana, ten unha continuidade coa Xeografía e Historia de 1º ESO seguindo unha orde cronolóxica.

O estudo da Xeografía e Historia dende 1º de ESO ata o último curso ten como finalidade que os alumnos poidan facer posible o pleno exercicio da cidadanía no marco da nosa sociedade, constrúan un proxecto de vida satisfactorio e accedan a outros procesos educativos e formativos posteriores con garantías de éxito.

Ao longo dos cursos ademais de coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da nosa cultura e do noso patrimonio, a nosa área contribúe a desenvolver destrezas básicas como a utilización das fontes de información, a expresión oral e escrita, o sentido crítico, a capacidade para aprender a aprender e a adquisición de hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en grupo.

No curso actual, tendo en conta o contexto actual de pandemia ocasionada polo virus SARS-CoV-2 (COVID 19), figura un anexo no que se establece a adenda da programación e que contempla as adaptacións da programación en caso de ser necesaria unha educación semipresencial ou non presencial.

Os principios xerais que prevalecerán en todas as clases serán a adecuada educación para a saúde e a educación do manexo da Aula Virtual (uso das TIC) sempre seguindo as indicacións dos protocolos que marquen as autoridades sanitarias e educativas. Pretendemos priorizar polo tanto a seguridade sanitaria dos nosos alumnos e das súas familias e o acceso á educación en calquer tipo de escenario. Asemade este curso

terá como novidade a incorporación desta materia a E-Dixgal e polo tanto a eliminación do libro de texto, minimizando así riscos por compartir material ademais doutras ventaxas económicas e de metodoloxía de aprendizaxe.

b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

As competencias clave do currículo serán as seguintes:

- Comunicación lingüística (CCL)

A aprendizaxe deste ámbito social require a interacción social, a interpretación e expresión da concepción do mundo, para o que é esencial o desenvolvemento da competencia lingüística. O alumno adquire coñecementos sobre a organización e o funcionamento da sociedade na que vive á vez que se familiariza con diferentes estilos comunicativos formais.

A consecución dos estándares de aprendizaxe propostos require a práctica de distintas destrezas adquiridas ao longo da vida mediante o uso da lingua, que implican o manexo de diferentes modalidades de comunicación e o acceso a múltiples soportes de información, con textos en varios formatos, nos que se empregan diversas linguaxes e sistemas de representación, tendo sempre presente que a linguaxe é un instrumento humano básico porque permite razoar.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

O desenvolvemento do ámbito social contribúe á adquisición da competencia matemática xa que o alumnado aplica procesos de razoamento lóxico para comprender o funcionamento básico do sistema económico e político actual, e ao elaborar plans de acción que permitan alcanzar obxectivos persoais e profesionais e mellorar a calidade de vida. Ademais, fomenta a capacidade crítica e a aptitude apropiada para a elaboración de xuízos fundados ao abordar problemas cotiáns.

Tanto a interpretación de acontecementos e fenómenos como a experimentación no ámbito das ciencias sociais implican a comprensión e o manexo do sistema numérico, a realización de cálculos, a estimación e o cálculo de magnitudes, a situación no espazo, o tratamento e a representación da información e a valoración do azar e da probabilidade. Necesitan a aplicación do razoamento matemático e as súas ferramentas para describir, interpretar e predicir distintos fenómenos nos seus respectivos contextos, demostrando os resultados matemáticos e valorando as solucións pola súa fiabilidade e veracidade.

Así mesmo, favorecen o incremento de destrezas para abordar a incerteza, o tratamento dos datos e os razoamentos cualitativos e cuantitativos de maneira lóxica e argumentada para establecer relacións, para deducir conclusións coherentes ben

fundamentadas a problemas cotiáns e para ampliar actitudes relacionadas coa asunción de criterios éticos asociados á ciencia, como a conservación de recursos naturais e outras cuestións ambientais. Todo iso contribúe ao desenvolvemento das capacidades necesarias para xerar coñecemento intrínseco ao método de investigación das ciencias sociais.

- Competencia dixital (CD)

O estudo das ciencias sociais implica necesariamente o uso das novas tecnoloxías da información e da comunicación e, por tanto, leva o incremento das habilidades de procura, selección e recompilación de información e desenvolver unha actitude crítica para analizar e interpretar a validez e fiabilidade do contido, co fin de resolver problemas, avaliar novas fontes de información e motivar a curiosidade polo coñecemento.

Ademais, este ámbito social contribúe á ampliación de capacidades comprendidas na competencia dixital para seleccionar os soportes máis apropiados para observar, elaborar hipóteses, informarse, experimentar, liquidar todo tipo de problemas, executar as tarefas técnicas adecuadamente e elaborar conclusións ben fundamentadas. Propón aprendizaxes mediante o uso dos diferentes recursos da tecnoloxías da información e a comunicación de maneira responsable, fiable e segura, tanto para resolver problemas como para producir novos contidos e comunicalos.

- Aprender a aprender (CAA)

A metodoloxía didáctica propia do ensino deste ámbito social prepara para formarse permanentemente ao longo da vida mediante propostas que permiten ao alumnado aprender a observar e exporse cuestións sobre a realidade, a informarse, a estudar, a realizar unha elaboración persoal do coñecemento, a reflexionar e a responder as cuestións que se expoñen na súa vida cotiá. Todo iso esperta a curiosidade, incrementa a motivación para incorporar novos coñecementos e facilita a execución de estratexias metacognitivas para unha aprendizaxe autónoma eficiente.

Desenvolver proxectos específicos das ciencias sociais coadxuva a conseguir un nivel relevante en autonomía e eficacia da propia aprendizaxe, ao que se chega mediante traballos individuais e grupais. A formación en diferentes áreas do saber científico require un proceso introspectivo para valorar e relacionar os intereses e coñecementos previos con novos saberes e empregar todas as estratexias de estudo e traballo aprendidas: escoita activa, lectura, comprensión, análise, síntese, estruturación da información, elaboración persoal do saber, aplicación do coñecemento, etc.

- Competencias sociais e cívicas (CSC)

A análise e a reflexión sobre os contidos do ámbito social contribúen a afianzar a capacidade de identificar, interpretar, apreciar e axuizar acontecementos, feitos, fenómenos, comportamentos, hábitos e valores para relacionarse socialmente mediante o diálogo, a cooperación e a participación a nivel local, nacional e europeo. Implican a toma de decisións ben fundamentadas e argumentadas para a comprensión e expresión de diferentes puntos de vista. Potencian actitudes inspiradas no exercicio da liberdade, o respecto, a tolerancia, a igualdade e a non discriminación. Deste xeito, a persoa prepárase para participar na actividade social e cívica, de acordo a valores socialmente establecidos, e axúdase a tomar conciencia democrática.

- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

As tarefas necesarias para dar sentido aos contidos do ámbito social fomentan a capacidade de transformar ideas en actos, partindo de habilidades e destrezas persoais, ao incluír estratexias metacognitivas e procedementos que dotan ás persoas adultas de recursos para desenvolverse adecuadamente e afrontar de maneira autónoma retos persoais, sociais, académicos e laborais de moi diversa índole. Consecuentemente, promóvense aptitudes para aproveitar a información, desenvolver ideas, resolver problemas e presentar conclusións innovadoras.

Por outra banda, potencian a capacidade de análise, pensamento crítico, resolución de problemas e toma de decisións do individuo, ao propoñer a interpretación e a análise crítica da información, coñecementos e acontecementos relacionados coas ciencias sociais. Deste xeito favorécese o aumento da capacidade requirida para afrontar a incerteza, deseñar e poñer en práctica plans de acción eficaces, propoñendo e argumentando solucións a diferentes problemas cotiáns, económicos e sociais, con autonomía e iniciativa persoais.

- Conciencia e expresións culturais (CCEC)

A persoa enriquece a súa competencia cultural ao coñecer, comprender, interpretar e gozar o labor humano, abordándoa como obxecto de estudo e como fonte de inspiración de creacións artísticas. A intervención humana na natureza e a cultura dos pobos pónense de manifesto na arte cos propósitos de informar, educar, crear e recrearse. A tecnoloxía é

un constituínte esencial da cultura actual, e por iso, desempeña un papel fundamental como obxecto de estudo e representación e como instrumento de creación artística.

Este ámbito social realiza achegas importantes á competencia en conciencia e expresións culturais ao propoñer a reflexión e a posta en práctica de actitudes de respecto, aceptación e goce das diferentes manifestacións culturais e artísticas, valorando a liberdade de expresión, o dereito á diversidade cultural e o diálogo entre culturas e sociedades, pasadas e actuais, locais e universais, cun espírito aberto, positivo e solidario.

c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso

A Educación Secundaria contribuirá a defender nos alumnos as competencias clave que lles permitan acadar os seguintes obxectivos:

a	<i>Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.</i>
b	<i>Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.</i>
c	<i>Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.</i>
d	<i>Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.</i>
e	<i>Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.</i>
f	<i>Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.</i>
g	<i>Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.</i>
h	<i>Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.</i>
i	<i>Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.</i>

l	<p><i>Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.</i></p>
m	<p><i>Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.</i></p>
n	<p><i>Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.</i></p>
ñ	<p><i>Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.</i></p>
o	<p><i>Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.</i></p>

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:

Distribúese a temporalización dos bloques de contidos da materia e neles reflíctese: as competencias clave vinculadas cos obxectivos definidos para a ESO, os criterios de avaliación, concretados en estándares de aprendizaxe, a temporalización, grao mínimo de consecución para superar a materia e procedementos e instrumentos de avaliación que serán empregados.

1. Temporalización

- **Primeira avaliación:** Bloque 3. Idade Media. Caída do Imperio Romano. Feudalismo. Islam. Península Ibérica e Ál-Andalus. Arte islámica. Reconquista e Repoboación. Arte románica. Ademais traballaranse os B3.1 a B3.5. (instrumentais da Historia) ao longo do desenvolvemento do bloque 3.
- **Segunda avaliación:** Bloque 3. A Baixa Idade Media. Reconquista e Repoboación. Arte gótica. Ademais traballaranse os B3.1 a B3.5. (instrumentais da Historia) ao longo do desenvolvemento do bloque 3.
Bloque 1. O medio físico. Localización. O medio físico de España e Galicia. O clima. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e Galicia.
- **Terceira avaliación:** Bloque 2. O espazo humano. Poboación. Proceso de urbanización. Medios naturais en España e en Galicia. As paisaxes no territorio español e galego. Retos e problemas ambientais.

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O medio físico				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Localización. Latitude e lonxitude. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Medio físico de España: relevo e hidrografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD ▪ CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CD ▪ CCL
Bloque 2. O espazo humano				

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Poboación europea: distribución e evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movements migratorios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Proceso de urbanización no planeta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contras en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ h			▪ XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.	▪ CAA ▪ CMCC T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ ñ	▪ B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.	▪ B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano.	▪ XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	▪ CAA ▪ CMCC T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g	▪ B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia.	▪ B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.	▪ XHB2.8.1. Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	▪ CAA ▪ CMCC T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ m ▪ ñ 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Paisaxes no territorio español e galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Coñecer e analizar os problemas e os retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCC ▪ T ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ ñ				
Bloque 3. A historia				
▪ f ▪ l ▪ ñ	▪ B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	▪ B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.	▪ XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	▪ CSC ▪ CCEC
▪ g ▪ l ▪ ñ	▪ B3.2. Fontes históricas.	▪ B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.	▪ XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	▪ CSC ▪ CAA
			▪ XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	▪ CSC ▪ CAA
▪ l ▪ ñ	▪ B3.3. Cambio e continuidade.	▪ B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais	▪ XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as	▪ CSC ▪ CMCC T

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCC ▪ T
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Tempo histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCC ▪ T
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ h ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Vocabulario histórico e artístico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Idade Media: concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Caracterizar a alta Idade Media en Europa e recoñecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.6.1. Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Feudalismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ f ▪ h ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CMCC T ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Reconquista e repoboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Andalus. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península Ibérica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

Xeografía e Historia. 1º ciclo de ESO. 2º curso				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Expansión comercial europea e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ h ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Arte románica, gótica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

Os indicadores de logro están axustados ao grao mínimo.

3. Procedementos e instrumentos de avaliación

Utilizaranse diversos procedementos e instrumentos de avaliación segundo as características do alumnado e os obxectivos a acadar.

- Observación e realización das tarefas na hora de clase e o seu aproveitamento real
- Valoración de probas escritas de diverso tipo (resposta múltiple, definicións breves, pequenas redaccións, localización xeográfica, análise de gráficas...)
- Valoración cualitativa e cuantitativa de pequenos traballos individuais e colectivos co uso das TIC.
- Valoración de exercicios ou tarefas fóra do horario escolar
- Valoración de traballos e lecturas voluntarias

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

A programación debe ser desenvolvida cunha metodoloxía práctica e activa que xire ao redor da necesidade dun traballo persoal por parte do alumno combinado coa elaboración de actividades en pequeno grupo, como unha forma de iniciación ao traballo cooperativo. Este enfoque concrétase nos seguintes aspectos:

- Partir da competencia inicial do alumnado para incitalo ao coñecemento xeográfico ou histórico e asegurar a construción de aprendizaxes significativas, establecendo relacións entre o que os alumnos saben e o que descoñecen e animándoos a descubrir novos coñecementos.
- Ter presentes os diferentes graos de aprendizaxe de cada alumno, os seus ritmos e estilos e proporcionar, cos recursos dispoñibles, vías diversas de aprendizaxe tendo en conta a posibilidade de implementar medidas de reforzo educativo.
- Combinar unha metodoloxía expositiva e unha metodoloxía indagatoria. A presentación dos contidos e da información xeral farase habitualmente de forma expositiva, aínda que se propicie a reflexión dos alumnos mediante a análise de documentos, mapas, gráficos, imaxes, vídeos. O profesor facilitará o acceso á información explicando e analizando os contidos e matizando as solucións aos temas que se propoñan. Sempre que sexa posible integraranse o uso das TIC na aula.
- Requirit o esforzo do alumno para a construción do seu propio coñecemento integrando diversas fontes de información, desenvolvendo a capacidade de facer análises e potenciando a expresión escrita (elaboración de resumos, comentarios, informes) e actividades orais e mesmo creativas.

f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar

Para cada tema os Recursos Didácticos dos que se dispón son os seguintes:

1.- Contidos seleccionados polo profesor/a da materia na plataforma E-Dixgal e utilizados co ordenador persoal dos alumnos.

2. Actividades de reforzo e ampliación de uso dixital.

3.- Recursos audiovisuais

4.- Libros de lectura voluntaria, de consulta ou ampliación dispoñibles na biblioteca seguindo o protocolo establecido.

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado

1. AVALIACIÓN CONTINUA. NOTAS DE CADA AVALIACIÓN PARCIAL

A.- PROBAS ESCRITAS.

Representarán o 70% da cualificación de cada avaliación.

Realizaranse dous exames como mínimo por avaliación sobre os estándares de aprendizaxe de cada avaliación (trimestre).

Cada exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indicarse a puntuación correspondente. O exame estará aprobado cando acade unha cualificación de 5 puntos.

Nos exames con preguntas de redacción teranse en conta os estándares de aprendizaxe e a correcta expresión escrita nos aspectos semánticos e gramaticais. Valoraranse nunha porcentaxe que poderá acadar ata o 30% da nota de cada pregunta de redacción. Indicarase no exame.

Ao alumnado con reforzo educativo realizaránselle exames escritos seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado. A cualificación dos exames escritos tamén representará o 70% da cualificación final da avaliación.

No caso do alumnado con ACS, os criterios de cualificación serán os seguintes:

- Traballo diario: 50%
 - 30% Caderno do alumnado (limpeza, orde, claridade do traballo realizado).
 - 20% Observación na aula (resolución oral das tarefas ou exercicios de clase e dos deberes feitos no caderno do alumno/a; respostas por parte dos alumnos a cuestións orais feitas polo profesor/a)
- Probas (escritas e orais): 50% (adaptadas tanto en contido como duración e formato)

No caso de detectar que un alumno/a está a facer un exame fraudulento (copia, apuntes, substitución de follas, coñecer previamente as preguntas, recorrer indebidamente a métodos tecnolóxicos como reloxos, auriculares...) será amoestado/a no momento, retirándosele o exame, que se cualificará cun 0.

B.- OBSERVACIÓN NA AULA.

Representará o 10% da cualificación de cada avaliación.

O profesorado rexistrará, no caderno de notas do profesor/a, iDoceo, folla Excel, etc. anotacións periódicas sobre:

- A resolución oral das tarefas ou exercicios de clase e dos deberes feitos no caderno do alumno/a.

- Respostas por parte dos alumnos a cuestións orais feitas polo profesor/a.

Ao rematar o trimestre estas anotacións permitirán dar unha cualificación do 10% do traballo do alumno.

C.- CADERNO DO ALUMNADO.

Representará o 10% da cualificación de cada avaliación.

O alumnado realizarán nel actividades correspondentes ao traballo programado para cada un dos temas a desenvolver na aula e as tarefas encargadas para completar na casa. Tamén anotarán conclusións, resumes, esquemas e notas dos contidos impartidos polo profesorado. Valorarase a realización das actividades e a organización do caderno, limpeza, as corrección e a presentación.

D.- TRABALLOS INDIVIDUAIS E/OU COLECTIVOS (EN GRUPO).

Representarán o 10% da cualificación de cada avaliación.

Traballos realizados polo alumnado como proxectos de investigación sobre algún estándar de aprendizaxe, de forma individual ou en pequenos grupos, Neles non só se terá en conta o contido senón tamén a estrutura, organización, forma da presentación, puntualidade na entrega e a utilización das TICS, tanto na investigación como na presentación e/ou exposición dos resultados (presentación en PowerPoint e outros medios audiovisuais). Procurarase que o alumnado realice a lo menos un por avaliación.

Os traballos non entregados en prazo ou non superados son perdas directa de nota; a non presentación representará automaticamente un 0 neste apartado (non implican suspenso pero imposibilitan o acceso á nota máxima).

A cualificación final de cada avaliación será a suma de:

- Probas escritas: 70% da cualificación
- Observación na aula: 10% da cualificación

- Caderno do alumno/a: 10% da cualificación
- Traballos individuais e/ou colectivos (en grupo): 10% da cualificación

A avaliación considerarase aprobada cando o alumno/a acade unha cualificación de 5. Unha vez acadada a cualificación de 5 na avaliación, aquel alumnado que desexen subir a nota de avaliación poden facer lecturas de libros voluntarios que terán unha cualificación máxima de **0,5 puntos**, logo de realizar unha posta en común ou unha actividade sobre a mesma.

Para o **redondeo da nota** valorarase positiva ou negativamente:

- Esforzo do alumnado que se reflicte na presentación e resolución de exames. Aínda que non se acade o aprobado nun exame o alumno/a deberá amosar un grao de realización mínimo e interese por mellorar os seus resultados.

- A entrega puntual dos traballos e a elaboración de exercicios e tarefas na aula.

Tendo isto en consideración:

- Os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior
- Os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior

Non se contemplan recuperacións de exames illados durante a avaliación

2. RECUPERACIÓN DAS AVALIACIÓNS PARCIAIS

Haberá un exame de recuperación despois de cada avaliación ao inicio do seguinte trimestre. Neste exame o alumnado so recuperará aquelas probas que teña suspensas. Cando un alumno/a acade 5 terá superada a avaliación. Para aquel alumnado que non recupere as avaliacións tras a proba parcial de recuperación, serán entregadas actividades de repaso e reforzo que lle permitan traballar os contidos non superados e prepararse de cara á asistencia da proba final de xuño se fose o caso.

No caso de suspender a avaliación malia ter aprobados os exames, realizará e presentará o traballo pendente o día da recuperación (exercicios, traballo substitutorio...). No caso da terceira avaliación a recuperación farase no exame de recuperación final.

A nota da avaliación volverá a calcularse tendo en conta os resultados da recuperación e aplicándose os mesmos criterios para o redondeo.

3. RECUPERACIÓN FINAL E AVALIACIÓN FINAL

A.- PROBA ESCRITA FINAL

Terán que presentarse aqueles alumnos/as cuxa media das tres avaliacións non chegue á cualificación de 4. Neste exame o alumnado só recuperará aquelas avaliacións que teña suspensas. Cando un alumno/a acade 5 terá superada a materia.

O exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indicarse a puntuación correspondente.

Ao alumnado con reforzo educativo realizaráselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

B.- AVALIACIÓN FINAL

Calcularase facendo a media aritmética das **cualificacións reais** correspondentes ás tres avaliacións aprobadas, tendo en conta as notas das recuperacións se é o caso.

O redondeo rexerese polo criterios antes mencionados: os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior mentres os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior.

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécese ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

Mecanismo de avaliación e modificación de programación didáctica

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Assignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				

20. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
21. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
22. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
23. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
24. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
25. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
27. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
28. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
29. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

A práctica docente avaliarase a través destes indicadores co fin de facer un seguimento sobre estes aspectos:

- Motivación do alumnado
- Planificación axeitada dos contidos (temporalización)
- Desenvolvemento do proceso de ensino en canto aos contidos e actividades desenvolvidas.
- Valoración dos procesos de avaliación, recuperación e cualificación

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Seguindo o artigo 51 da Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade, o plan de reforzo do alumnado coa materia pendente será guiado e adaptado polo profesorado que imparte a materia que ten pendente de superar quen, na sesión de avaliación final decidirá sobre a súa cualificación. Ademais, seguindo o recollido no artigo 51, será redactado un plan de reforzo individualizado para o alumnado con materia pendentes, do que serán informadas ás familias.

Aquel alumnado coa materia pendente de 1º ESO deberán ter en conta os seguintes aspectos:

A materia pendente divídese en dúas avaliacións parciais, cada unha cun exame e exercicios para entregar. Os alumnos/as que non acaden unha cualificación de 5 en cada unha das dúas avaliacións parciais, presentaranse á recuperación da Proba Final coa/s avaliación/s parciais non superadas.

Proporcionarase ao alumnado un Caderno de Pendentes con actividades, dividido en dous bloques. O seguimento deste traballo individual e a resolución de dúbidas que puideran xurdir, realizarase por parte do profesor/a do Departamento que imparta a clase ao alumno/a no curso actual.

Os Cadernos de Pendentes deberán entregarse antes de cada exame parcial na data sinalada polo seu profesor/a e que lle permitirá acadar os estándares de aprendizaxe máis salientables dos distintos temas.

Neste exame escrito a correcta expresión escrita nos aspectos semánticos e gramaticais, valoraranse nunha porcentaxe que poderá acadar ata o 30% da nota de cada pregunta de redacción. Indicarase no exame.

Os Cadernos de Pendentes Individualizados deberán entregarse antes da realización do exame final na data sinalada polo seu profesor/a e que lle permitirá acadar os estándares de aprendizaxe máis salientables dos distintos temas.

Cando un alumno/a non se presente a un exame escrito terá que presentar un xustificante oficial que acredite a súa falta de asistencia, segundo o regulamento do centro, se está xustificada se lle repetirá o exame escrito outro día.

No caso de detectar que un alumno/a está a facer un exame fraudulento (copia, apuntes, substitución de follas, coñecer previamente as preguntas, recorrer indebidamente a métodos tecnolóxicos como reloxos, auriculares...) será amoestado/a no momento, retirándosele o exame, que se cualificará cun 0.

CRITERIOS E INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN

Tanto nas avaliacións parciais como na avaliación final aplicaranse estes criterios:

- 1.Caderno de Pendentes: 60% da cualificación.
- 2.Proba Escrita: 40% da cualificación

Para o redondeo da nota valorarase positivamente ou negativamente a entrega puntual dos traballos. A non entrega do Caderno de Pendentes suporá un 0 nese apartado.

Tendo isto en consideración: os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior. Os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior.

- j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato**

Non procede

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

Ao comezo de curso no mes de setembro detectaranse co axuda do Departamento de Orientación o alumnado que malia haber promocionado ou aprobado a materia non acadasen as aprendizaxes imprescindibles do terceiro trimestre do curso anterior 2021-2022. A situación destes alumnos/as coñecerémola a través dos informes individualizados do curso anterior e o departamento valorará se son necesarias esas aprendizaxes para poder iniciar o actual curso. Xunto ao aspecto académico, observaremos os posibles problemas de índole emocional ou familiar que poidan prexudicar o desenvolvemento persoal do alumno.

No mes de setembro terá lugar unha avaliación inicial de cada grupo e de forma individualizada para coñecer o nivel de coñecementos previos e detectar as posibles dificultades.

A avaliación inicial poderá consistir nunha proba escrita e/ou oral con lectura e preguntas de comprensión e aspectos traballados nos últimos cursos ou ben na observación das capacidades do alumno dentro da aula a través de diferentes tarefas. Levarase a cabo nas primeiras semanas do curso, tamén farase un seguimento da motivación individual e do grupo.

Despois das avaliacións iniciais e en coordinación co Departamento de Orientación, da Dirección do centro e o titor/a, indicaremos aqueles alumnos que precisen dende un comezo reforzo educativo ou atención máis personalizada. A partir de entón poñeranse en práctica as ferramentas máis convenientes: utilización de materiais de apoio, planificación de actividades alternativas, axuste de contidos ao nivel competencial do alumno, variedade de instrumentos e procedementos de avaliación.

Esa mesma planificación do proceso de ensino levarase a cabo de forma grupal cando así se considere oportuna, trala valoración do equipo docente na avaliación inicial, con estratexias e ritmos diferenciados.

l) Medidas de atención á diversidade

Aplicaranse as medidas establecidas no artigo 48 da Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade, e cubriranse os modelos correspondentes publicados no Plan Xeral do Centro para deixar constancia dos reforzos e apoios aplicados segundo as necesidades individualizadas de cada alumno/a.

Do mesmo xeito, en colaboración co Departamento de Orientación levaranse a cabo as medidas de atención á diversidade tanto dentro como fóra da aula tendo en conta os recursos humanos (profesores de apoio) e materiais dispoñibles.

m) Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda

Ao longo do curso traballaranse os seguintes elementos transversais:

- Fomento da lectura e a comprensión lectora: a través da lectura en clase e de lecturas propostas en colaboración coa biblioteca do centro, traballarase unha lectura comprensiva que invite ao lecer, ao estudo e a reflexión dos valores da nosa sociedade.
- Impulso da comunicación audiovisual e do uso das TIC que permita localizar e seleccionar datos de maneira áxil, empregando as novas tecnoloxías como instrumentos de motivación, de comunicación e de acceso á lectura.
- Desenvolvemento da expresión oral e escrita que forman parte das destrezas básicas nas diferentes linguas: escoitar, falar, ler, escribir.
- Promoverase en todos os ámbitos o desenvolvemento da igualdade entre homes e mulleres con especial fincapé na prevención da violencia contra as mulleres. Asemade o rexeitamento contra discriminacións por razón de sexo e raza e as actitudes xenófobas.
- A educación para a paz está moi presente na nosa área. O estudo dos conflitos bélicos fará afondar nunha educación en valores pacifistas e rexeitamento das actitudes violentas e en contra do terrorismo.
- A través dunha metodoloxía activa e participativa, os alumnos afianzarán o espírito emprendedor, o traballo en equipo, a autonomía e o sentido crítico.
- A educación cívica e constitucional servirá para exercer a cidadanía de forma democrática e mellorar as relacións interpersoais a través do diálogo a través de actividades que favorecen a participación e a convivencia.

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico

Para o nivel de 2º da ESO, contéplanse dúas saídas para traballar o románico: visita a Cambre e a Betanzos.

ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora

Unha vez ao mes como é preceptivo e de ser posible en reunións informais ao longo da semana, o Departamento valorará o seguimento da programación e as posibles dificultades.

Ao final de cada trimestre, haberá unha análise dos resultados da avaliación por grupos e materias e proñoñeráse as medidas de mellora se é o caso.

Ao rematar o curso, logo de ter os resultados das avaliacións finais, o Departamento fará unha avaliación do proceso de ensino e da programación co fin de proñoñer os cambios necesarios para o próximo curso.

MATERIA: HISTORIA 4º ESO

a) Introducción e contextualización

A Programación Didáctica de Xeografía e Historia está fundamentada no establecido no Real Decreto 126/2014 do Ministerio de Educación (currículo básico da Educación Secundaria) e no Decreto 86/2015 da Consellería de Educación de Galicia pola que se establece o Currículo da Educación Secundaria Obrigatoria.

A través dela preténdese contribuir á adquisición das Competencias Clave que lles permitan aos alumnos enfrontarse aos continuos cambios e integrarse na sociedade. Así o currículo distribúese en diferentes materias que contribúen ao logro de ditas competencias e que van ligadas a áreas de coñecemento e aos estándares de aprendizaxe nelas fixados.

O estudo da Xeografía e Historia dende 1º de ESO ata o último curso ten como finalidade que os alumnos poidan facer posible o pleno exercicio da cidadanía no marco da nosa sociedade, constrúan un proxecto de vida satisfactorio e accedan a outros procesos educativos e formativos posteriores con garantías de éxito.

Ao longo dos cursos ademais de coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da nosa cultura e do noso patrimonio, a nosa área contribúe a desenvolver destrezas básicas como a utilización das fontes de información, a expresión oral e escrita, o sentido crítico, a capacidade para aprender a aprender e a adquisición de hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en grupo.

No curso actual, tendo en conta o contexto actual de pandemia ocasionada polo virus SARS-CoV-2 (COVID 19), figura un anexo no que se establece a adenda da programación e que contempla as adaptacións da programación en caso de ser necesaria unha educación semipresencial ou non presencial.

Os principios xerais que prevalecerán en todas as clases serán a adecuada educación para a saúde e a educación do manexo da Aula Virtual (uso das TIC) sempre seguindo as indicacións dos protocolos que marquen as autoridades sanitarias e educativas. Pretendemos priorizar polo tanto a seguridade sanitaria do noso alumnado e das súas familias e o acceso á educación en calquer tipo de escenario.

b) Concreción ao desenvolvemento das competencias clave

As competencias clave do currículo serán as seguintes:

- Comunicación lingüística (CCL)

A aprendizaxe deste ámbito social require a interacción social, a interpretación e expresión da concepción do mundo, para o que é esencial o desenvolvemento da competencia lingüística. O alumno adquire coñecementos sobre a organización e o funcionamento da sociedade na que vive á vez que se familiariza con diferentes estilos comunicativos formais.

A consecución dos estándares de aprendizaxe propostos require a práctica de distintas destrezas adquiridas ao longo da vida mediante o uso da lingua, que implican o manexo de diferentes modalidades de comunicación e o acceso a múltiples soportes de información, con textos en varios formatos, nos que se empregan diversas linguaxes e sistemas de representación, tendo sempre presente que a linguaxe é un instrumento humano básico porque permite razoar.

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

O desenvolvemento do ámbito social contribúe á adquisición da competencia matemática xa que o alumnado aplica procesos de razoamento lóxico para comprender o funcionamento básico do sistema económico e político actual, e ao elaborar plans de acción que permitan alcanzar obxectivos persoais e profesionais e mellorar a calidade de vida. Ademais, fomenta a capacidade crítica e a aptitude apropiada para a elaboración de xuízos fundados ao abordar problemas cotiáns.

Tanto a interpretación de acontecementos e fenómenos como a experimentación no ámbito das ciencias sociais implican a comprensión e o manexo do sistema numérico, a realización de cálculos, a estimación e o cálculo de magnitudes, a situación no espazo, o tratamento e a representación da información e a valoración do azar e da probabilidade. Necesitan a aplicación do razoamento matemático e as súas ferramentas para describir, interpretar e predicir distintos fenómenos nos seus respectivos contextos, demostrando os resultados matemáticos e valorando as solucións pola súa fiabilidade e veracidade.

Así mesmo, favorecen o incremento de destrezas para abordar a incerteza, o tratamento dos datos e os razoamentos cualitativos e cuantitativos de maneira lóxica e

argumentada para establecer relacións, para deducir conclusións coherentes ben fundamentadas a problemas cotiáns e para ampliar actitudes relacionadas coa asunción de criterios éticos asociados á ciencia, como a conservación de recursos naturais e outras cuestións ambientais. Todo iso contribúe ao desenvolvemento das capacidades necesarias para xerar coñecemento intrínseco ao método de investigación das ciencias sociais.

- Competencia dixital (CD)

O estudo das ciencias sociais implica necesariamente o uso das novas tecnoloxías da información e da comunicación e, por tanto, leva o incremento das habilidades de procura, selección e recompilación de información e desenvolver unha actitude crítica para analizar e interpretar a validez e fiabilidade do contido, co fin de resolver problemas, avaliar novas fontes de información e motivar a curiosidade polo coñecemento.

Ademais, este ámbito social contribúe á ampliación de capacidades comprendidas na competencia dixital para seleccionar os soportes máis apropiados para observar, elaborar hipóteses, informarse, experimentar, liquidar todo tipo de problemas, executar as tarefas técnicas adecuadamente e elaborar conclusións ben fundamentadas. Propón aprendizaxes mediante o uso dos diferentes recursos da tecnoloxías da información e a comunicación de maneira responsable, fiable e segura, tanto para resolver problemas como para producir novos contidos e comunicalos.

- Aprender a aprender (CAA)

A metodoloxía didáctica propia do ensino deste ámbito social prepara para formarse permanentemente ao longo da vida mediante propostas que permiten ao alumnado aprender a observar e exporse cuestións sobre a realidade, a informarse, a estudar, a realizar unha elaboración persoal do coñecemento, a reflexionar e a responder as cuestións que se expoñen na súa vida cotiá. Todo iso esperta a curiosidade, incrementa a motivación para incorporar novos coñecementos e facilita a execución de estratexias metacognitivas para unha aprendizaxe autónoma eficiente.

Desenvolver proxectos específicos das ciencias sociais coadxuva a conseguir un nivel relevante en autonomía e eficacia da propia aprendizaxe, ao que se chega mediante traballos individuais e grupais. A formación en diferentes áreas do saber científico require un proceso introspectivo para valorar e relacionar os intereses e coñecementos previos con novos saberes e empregar todas as estratexias de estudo e traballo aprendidas: escoita

activa, lectura, comprensión, análise, síntese, estruturación da información, elaboración persoal do saber, aplicación do coñecemento, etc.

- Competencias sociais e cívicas (CSC)

A análise e a reflexión sobre os contidos do ámbito social contribúen a afianzar a capacidade de identificar, interpretar, apreciar e axuizar acontecementos, feitos, fenómenos, comportamentos, hábitos e valores para relacionarse socialmente mediante o diálogo, a cooperación e a participación a nivel local, nacional e europeo. Implican a toma de decisións ben fundamentadas e argumentadas para a comprensión e expresión de diferentes puntos de vista. Potencian actitudes inspiradas no exercicio da liberdade, o respecto, a tolerancia, a igualdade e a non discriminación. Deste xeito, a persoa prepárase para participar na actividade social e cívica, de acordo a valores socialmente establecidos, e axúdase a tomar conciencia democrática.

- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

As tarefas necesarias para dar sentido aos contidos do ámbito social fomentan a capacidade de transformar ideas en actos, partindo de habilidades e destrezas persoais, ao incluír estratexias metacognitivas e procedementos que dotan ás persoas adultas de recursos para desenvolverse adecuadamente e afrontar de maneira autónoma retos persoais, sociais, académicos e laborais de moi diversa índole. Consecuentemente, promóvense aptitudes para aproveitar a información, desenvolver ideas, resolver problemas e presentar conclusións innovadoras.

Por outra banda, potencian a capacidade de análise, pensamento crítico, resolución de problemas e toma de decisións do individuo, ao propoñer a interpretación e a análise crítica da información, coñecementos e acontecementos relacionados coas ciencias sociais. Deste xeito favorécese o aumento da capacidade requirida para afrontar a incerteza, deseñar e poñer en práctica plans de acción eficaces, propoñendo e argumentando solucións a diferentes problemas cotiáns, económicos e sociais, con autonomía e iniciativa persoais.

- Conciencia e expresións culturais (CCEC)

A persoa enriquece a súa competencia cultural ao coñecer, comprender, interpretar e gozar o labor humano, abordándoa como obxecto de estudo e como fonte de inspiración de creacións artísticas. A intervención humana na natureza e a cultura dos pobos pónense

de manifesto na arte cos propósitos de informar, educar, crear e recrearse. A tecnoloxía é un constituínte esencial da cultura actual, e por iso, desempeña un papel fundamental como obxecto de estudo e representación e como instrumento de creación artística.

Este ámbito social realiza achegas importantes á competencia en conciencia e expresións culturais ao propoñer a reflexión e a posta en práctica de actitudes de respecto, aceptación e goce das diferentes manifestacións culturais e artísticas, valorando a liberdade de expresión, o dereito á diversidade cultural e o diálogo entre culturas e sociedades, pasadas e actuais, locais e universais, cun espírito aberto, positivo e solidario.

c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso

A Educación Secundaria contribuirá a defender nos alumnos as competencias clave que lles permitan acadar os seguintes obxectivos:

a	<i>Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.</i>
b	<i>Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.</i>
c	<i>Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.</i>
d	<i>Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.</i>
e	<i>Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.</i>
f	<i>Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.</i>
g	<i>Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.</i>
h	<i>Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e</i>

	<i>no estudo da literatura.</i>
i	<i>Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.</i>
l	<i>Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.</i>
m	<i>Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.</i>
n	<i>Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.</i>
ñ	<i>Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.</i>
o	<i>Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófono.</i>

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:

1. Temporalización

- **Primeira avaliación:** Bloque 1. O século XVIII
Bloque 2. A era das revolucións liberais
Bloque 3. Revolución industrial.
- **Segunda avaliación:** Bloque 4. O imperialismo e a I Guerra mundial. A revolución rusa. Arte no século XIX.
Bloque 5. A época de Entreguerras (1919-1945). O crac de 1929 e a Gran Depresión. Fascismo italiano e nazismo alemá. A II república e a Guerra civil en España.
- **Terceira avaliación:** Bloque 6. Causas e consecuencias da II Guerra mundial. O Holocausto. A Guerra fría. Os procesos de descolonización en Asia e África.
Bloque 7. A estabilización do capitalismo e o illamento económico do bloque soviético. A crise do petróleo de 1973. A ditadura de Franco en España.
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI. A Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982). O camiño cara a Unión europea.
Bloque 9. Revolución Tecnolóxica e globalización
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía. Este bloque é transversal ao longo de todo o curso.

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ h ▪ l ▪ n ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgúnhas monarquías. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCC ▪ T ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB1.3.2. Comprende as implicacións 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	▪ CMCC T
Bloque 2. A era das revolucións liberais				
▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.	▪ B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	▪ XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			▪ XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ	▪ B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español	▪ B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.	▪ XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			▪ XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
Bloque 3. A Revolución Industrial				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso? 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. A ciencia no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CMCC T
Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> XHB4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> g l 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA
<ul style="list-style-type: none"> g h l 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB4.3.1. Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA
			<ul style="list-style-type: none"> XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA
			<ul style="list-style-type: none"> XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Revolución Rusa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. A arte no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CCEC
Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. ▪ XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ h ▪ l 	▪ B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.	▪ B5.2. Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.	▪ XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	▪ B5.3. II República española e a Guerra Civil.	▪ B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas. ▪ XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Orixes da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. O Holocausto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ l	posbélica.	EEUU e a URSS.	Guerra Fría.	▪ CCL
			▪ XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África.	▪ B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.	▪ XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	▪ CSC ▪ CCL
			▪ XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	▪ CSC ▪ CAA
Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético				
▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l	▪ B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State".	▪ B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa.	▪ XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			▪ XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	▪ CSC

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ g ▪ h ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Crise do petróleo (1973). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Ditadura de Franco en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.1. A globalización económica: concepto e características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f ▪ g ▪ h ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ l ▪ m ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CD ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCC T ▪ CSIEE
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCC T ▪ CAA ▪ CCL

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCC T ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Cambio e continuidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCC T
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCC T
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Tempo histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCC T

Xeografía e Historia. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ l ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

Os indicadores de logro están axustados ao grao mínimo.

3. Procedementos e instrumentos de avaliación

Utilizaranse diversos procedementos e instrumentos de avaliación segundo as características do alumnado e os obxectivos a acadar.

- Observación e realización das tarefas na hora de clase e o seu aproveitamento real
- Valoración de probas escritas de diverso tipo (resposta múltiple, definicións breves, pequenas redaccións, localización xeográfica, análise de gráficas...)
- Valoración cualitativa e cuantitativa de pequenos traballos individuais e colectivos co uso das TIC.
- Valoración de exercicios ou tarefas fóra do horario escolar
- Valoración de traballos e lecturas voluntarias.

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

A programación debe ser desenvolvida cunha metodoloxía práctica e activa que xire ao redor da necesidade dun traballo persoal por parte do alumno combinado coa elaboración de actividades en pequeno grupo, como unha forma de iniciación ao traballo cooperativo. Este enfoque concrétase nos seguintes aspectos:

- Partir da competencia inicial do alumnado para incitalo ao coñecemento xeográfico ou histórico e asegurar a construción de aprendizaxes significativas, establecendo relacións entre o que os alumnos saben e o que descoñecen e animándoos a descubrir novos coñecementos.
- Ter presentes os diferentes graos de aprendizaxe de cada alumno, os seus ritmos e estilos e proporcionar, cos recursos dispoñibles, vías diversas de aprendizaxe tendo en conta a posibilidade de implementar medidas de reforzo educativo.
- Combinar unha metodoloxía expositiva e unha metodoloxía indagatoria. A presentación dos contidos e da información xeral farase habitualmente de forma expositiva, aínda que se propicie a reflexión dos alumnos mediante a análise de documentos, mapas, gráficos, imaxes, vídeos. O profesor facilitará o acceso á información explicando e analizando os contidos e matizando as solucións aos temas que se propoñan. Sempre que sexa posible integraranse o uso das TIC na aula.
- Requirir o esforzo do alumno para a construción do seu propio coñecemento integrando diversas fontes de información, desenvolvendo a capacidade de facer análises e potenciando a expresión escrita (elaboración de resumos, comentarios, informes) e actividades orais e mesmo creativas.

f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar

Para cada tema os Recursos Didácticos dos que se dispón son os seguintes:

- 1.- Contidos seleccionados polo profesor/a da materia na plataforma E-Dixgal e utilizados co ordenador persoal dos alumnos.
2. Actividades de reforzo e ampliación de uso dixital.
- 3.- Recursos audiovisuais
- 4.- Libros de lectura voluntaria, de consulta ou ampliación dispoñibles na biblioteca.

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado

1. AVALIACIÓN CONTINUA. NOTAS DE CADA AVALIACIÓN PARCIAL

A.- PROBAS ESCRITAS.

Representarán o 80% da cualificación de cada avaliación.

Realizaranse dous exames como mínimo por avaliación sobre os estándares de aprendizaxe de cada avaliación (trimestre). Un deles, o exame de avaliación, suporá o 50% da cualificación e incluírá preguntas de redacción e/ou de uso de fontes históricas. Os exames de resposta múltiples suporán o 30%.

Cada exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indicárase a puntuación correspondente. O exame estará aprobado cando acade unha cualificación de 5 puntos.

Nos exames con preguntas de redacción teranse en conta os estándares de aprendizaxe e a correcta expresión escrita nos aspectos semánticos e gramaticais. Valorarase nunha porcentaxe que poderá acadar ata o 30% da nota de cada pregunta de redacción. Indicarase no exame.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaránselle exames escritos seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

Cando un alumno/a non se presente a un exame escrito terá que presentar un xustificante oficial que acredite que a súa falta de asistencia, segundo o regulamento do centro, se está xustificada se lle repetirá o exame escrito outro día.

No caso de detectar que un alumno/a está a facer un exame fraudulento (copia, apuntes, substitución de follas, coñecer previamente as preguntas, recorrer indebidamente a métodos tecnolóxicos como reloxos, auriculares...) será amoestado/a no momento, retirándosele o exame, que se cualificará cun 0.

B.- OBSERVACIÓN NA AULA.

Representará o 10% da cualificación de cada avaliación.

O profesorado rexistrará, no caderno de notas do profesor/a, iDoceo, folla Excel, etc. anotacións periódicas sobre

- A resolución oral das tarefas ou exercicios de clase e dos deberes feitos no caderno do alumno/a.
- Respostas por parte dos alumnos a cuestións orais feitas polo profesor/a.

- Realización de comentarios, resumos, esquemas ou actividades encargadas polo profesor en relación a cada un dos temas.

C.- TRABALLOS E/OU ACTIVIDADES INDIVIDUAIS E/OU COLECTIVOS (EN GRUPO).

Representarán o 10% da cualificación de cada avaliación.

Traballos e/ou actividades realizados polo alumnado como proxectos de investigación sobre algún estándar de aprendizaxe, de forma individual ou en pequenos grupos. Neles non só se terá en conta o contido senón tamén a estrutura, organización, forma da presentación, puntualidade na entrega e a utilización das TICS, tanto na investigación como na presentación e/ou exposición dos resultados (presentación en PowerPoint e outros medios audiovisuais). Procurarase que o alumnado realice a lo menos un por avaliación.

Os traballos non entregados en prazo ou non superados son perdas directa de nota; a non presentación representará automaticamente un 0 neste apartado (non implican suspenso pero imposibilitan o acceso á nota máxima).

A cualificación final de cada avaliación será a suma de:

- Probas escritas: 80% da cualificación
- Observación na aula caderno do alumno: 10% da cualificación
- Traballos e/ou actividades individuais e/ou colectivos (en grupo): 10% da cualificación

A avaliación considerárase aprobada cando o alumno/a acade unha cualificación de 5. Unha vez acadada a cualificación de 5 na avaliación, aquel alumnado que desexen subir a nota de avaliación poden facer lecturas de libros voluntarios que terán unha cualificación máxima de **0,5 puntos**, logo de realizar unha posta en común ou unha actividade sobre a mesma.

Para o **redondeo da nota** valorárase positiva ou negativamente:

- Esfuerzo do alumnado que se reflicte na presentación e resolución de exames.

Aínda que non se acade o aprobado nun exame o alumno/a deberá amosar un grao de realización mínimo e interese por mellorar os seus resultados.

- A entrega puntual dos traballos e a elaboración de exercicios e tarefas na aula.

Tendo isto en consideración

- Os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior

- Os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior

Non se contemplan recuperacións de exames illados durante a avaliación.

2. RECUPERACIÓN DAS AVALIACIÓNS PARCIAIS

Haberá un exame de recuperación despois de cada avaliación ao inicio do seguinte trimestre. **O exame será una proba global dos estándares da avaliación, independentemente dos exames aprobados.** Cando un alumno/a acade 5 terá superada a avaliación. Para aquel alumnado que non recupere as avaliacións tras a proba parcial de recuperación, serán entregadas actividades de repaso e reforzo que lle permitan traballar os contidos non superados e prepararse de cara á asistencia da proba final de xuño se fose o caso.

No caso de suspender a avaliación malia ter aprobados os exames, realizará e presentará o traballo pendente o día da recuperación (exercicios, traballo substitutorio...).

No caso da terceira avaliación a recuperación farase no exame de recuperación final.

A nota da avaliación volverá a calcularse tendo en conta os resultados da recuperación e aplicándose os mesmos criterios para o redondeo: os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior mentres os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior.

3. RECUPERACIÓN FINAL E AVALIACIÓN FINAL.

A.- PROBA ESCRITA FINAL

Terán que presentarse aqueles alumnos/as cuxa media das tres avaliacións non chegue á cualificación de 4. **O exame será sobre os contidos e estándares de toda a avaliación** independentemente dos exames aprobados. Cando un alumno/a acade 5 terá superada a materia

O exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indicarse a puntuación correspondente.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaránselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

Traballos substitutorios

O alumnado que non aprobara algunha das avaliacións, malia ter os exames aprobados, por non teren presentados os traballos e tarefas pendentes, terá que presentalos antes do exame final.

B.- AVALIACIÓN FINAL.

Calculárase facendo a media aritmética das **calificacións reais** correspondentes ás tres avaliacións aprobadas, tendo en conta as notas das recuperacións se é o caso.

O redondeo rexerese polo criterios antes mencionados: os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior mentres os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior.

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

Mecanismo de avaliación e modificación de programación didáctica

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Assignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				

20. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentas. [Só para ESO e bacharelato]				
21. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
22. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
23. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
24. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
25. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
27. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
28. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
29. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

A práctica docente avaliarase a través destes indicadores co fin de facer un seguimento sobre estes aspectos:

- Motivación do alumnado
- Planificación axeitada dos contidos (temporalización)
- Desenvolvemento do proceso de ensino en canto aos contidos e actividades desenvolvidas.
- Valoración dos procesos de avaliación, recuperación e cualificación

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Seguindo o artigo 51 da Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade, o plan de reforzo do alumnado coa materia pendente será guiado e adaptado polo profesorado que imparte a materia que ten pendente de superar quen, na sesión de avaliación final decidirá sobre a súa cualificación. Ademais, seguindo o recollido no artigo 51, será redactado un plan de reforzo individualizado para o alumnado con materia pendentes, do que serán informadas ás familias.

Aqueles alumnos coa materia pendente de 3º de ESO deberán ter en conta os seguintes aspectos:

A materia pendente divídese en dúas avaliacións parciais, cada unha cun exame e exercicios para entregar. Os alumnos/as que non acaden unha cualificación de 5 en cada unha das dúas avaliacións parciais, presentaranse á recuperación da Proba Final coa/s avaliación/s parciais non superadas.

Informarase aos alumnos/as dos exercicios que teñen que facer do libro de texto (Edit. Vicens Vives), sobre os contidos correspondentes a cada unha das dúas avaliacións parciais, e que permitirán dominar os estándares de aprendizaxe máis salientables dos distintos temas.

O seguimento deste traballo individual e a resolución de dúbidas que puideran xurdir, realizarase por parte do profesor/a do Departamento que imparta a clase ao alumno/a no curso actual.

Os exercicios entregaranse o día que realizan o exame escrito corresponde a cada unha das dúas avaliacións parciais (á hora de inicio do exame escrito).

Neste exame escrito a correcta expresión escrita nos aspectos semánticos e gramaticais, valoraranse nunha porcentaxe que poderá acadar ata o 30% da nota de cada pregunta de redacción. Indicarase no exame.

O alumnado con reforzo educativo realizaráselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

Cando un alumno/a non se presente a un exame escrito terá que presentar un xustificante oficial que acredite a súa falta de asistencia, segundo o regulamento do centro, se está xustificada se lle repetirá o exame escrito outro día.

No caso de detectar que un alumno/a está a facer un exame fraudulento (copia, apuntes, substitución de follas, coñecer previamente as preguntas, recorrer indebidamente a métodos tecnolóxicos como reloxos, auriculares...) será amoestado/a no momento, retirándosele o exame, que se cualificará cun 0.

CRITERIOS E INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN

Tanto nas avaliacións parciais como na avaliación final aplicaranse estes criterios:

- 1.Exercicios do libro de texto: 60% da cualificación.
- 2.Proba Escrita: 40% da cualificación

Para o redondeo da nota valorarase positivamente ou negativamente a entrega puntual dos traballos. A non entrega do Caderno de Pendentes suporá un 0 nese apartado.

Tendo isto en consideración: os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior. Os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior

- j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato**

Non procede

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

Ao comezo de curso no mes de setembro detectáranse co axuda do Departamento de Orientación o alumnado que malia ter promocionado ou aprobado a materia non acadasen as aprendizaxes imprescindibles do terceiro trimestre do curso anterior 2021-2022. A situación destes alumnos coñecerémola a través dos informes individualizados do curso anterior e o departamento valorará se son necesarias esas aprendizaxes para poder iniciar o actual curso. Xunto ao aspecto académico, observaremos os posibles problemas de índole emocional ou familiar que poidan prexudicar o desenvolvemento persoal do alumno.

No mes de outubro terá lugar unha avaliación inicial de cada grupo e de forma individualizada para coñecer o nivel de coñecementos previos e detectar as posibles dificultades.

A avaliación inicial poderá consistir nunha proba escrita e/ou oral con lectura e preguntas de comprensión e aspectos traballados nos últimos cursos ou ben na observación das capacidades do alumno dentro da aula a través de diferentes tarefas. Levarase a cabo nas primeiras semanas do curso, tamén farase un seguimento da motivación individual e do grupo.

Despois das avaliacións iniciais e en coordinación co Departamento de Orientación, da Dirección do centro e o titor/a, indicaremos aqueles alumnos que precisen dende un comezo reforzo educativo ou atención máis personalizada. A partir de entón poñeranse en práctica as ferramentas máis convenientes: utilización de materiais de apoio, planificación de actividades alternativas, axuste de contidos ao nivel competencial do alumno, variedade de instrumentos e procedementos de avaliación.

Esa mesma planificación do proceso de ensino levarase a cabo de forma grupal cando así se considere oportuna, trala valoración do equipo docente na avaliación inicial, con estratexias e ritmos diferenciados.

1) Medidas de atención á diversidade

Aplicaranse as medidas establecidas no artigo 48 da Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade, e cubriranse os modelos correspondentes publicados no Plan Xeral do Centro para deixar constancia dos reforzos e apoios aplicados segundo as necesidades individualizadas de cada alumno/a.

Do mesmo xeito, en colaboración co Departamento de Orientación levaranse a cabo as medidas de atención á diversidade tanto dentro como fóra da aula tendo en conta os recursos humanos (profesores de apoio) e materiais dispoñibles.

Os alumnos con adaptación curricular terán adaptado o currículo ao seu nivel cognitivo, previa avaliación e seguimento do Departamento de Orientación.

Dentro da aula cada profesor adaptará os contidos, deseñará estratexias e diversificará os instrumentos de avaliación coa finalidade de que todos os alumnos poidan acadar os obxectivos do curso.

m) Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda

Ao longo do curso traballaranse os seguintes elementos transversais:

- Fomento da lectura e a comprensión lectora: a través da lectura en clase e de lecturas propostas en colaboración coa biblioteca do centro, traballarase unha lectura comprensiva que invite ao lecer, ao estudo e a reflexión dos valores da nosa sociedade.
- Impulso da comunicación audiovisual e do uso das TIC que permita localizar e seleccionar datos de maneira áxil, empregando as novas tecnoloxías como instrumentos de motivación, de comunicación e de acceso á lectura.
- Desenvolvemento da expresión oral e escrita que forman parte das destrezas básicas nas diferentes linguas: escoitar, falar, ler, escribir.
- Promoverase en todos os ámbitos o desenvolvemento da igualdade entre homes e mulleres con especial fincapé na prevención da violencia contra as mulleres. Asemade o rexeitamento contra discriminacións por razón de sexo e raza e as actitudes xenófobas.
- A educación para a paz está moi presente na nosa área. O estudo dos conflitos bélicos fará afondar nunha educación en valores pacifistas e rexeitamento das actitudes violentas e en contra do terrorismo.
- A través dunha metodoloxía activa e participativa, os alumnos afianzarán o espírito emprendedor, o traballo en equipo, a autonomía e o sentido crítico.
- A educación cívica e constitucional servirá para exercer a cidadanía de forma democrática e mellorar as relacións interpersoais a través do diálogo a través de actividades que favorecen a participación e a convivencia

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico

Para o nivel de 4º da ESO, contéplanse dúas saídas: visita ao Pazo de Meirás e visita ao Parlamento de Galicia en Santiago de Compostela (coa posibilidade de combinalo coa visita a algunha das exposicións do Museo Gaiás).

ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora

Unha vez ao mes como é preceptivo e de ser posible en reunións informais ao longo da semana, o Departamento valorará o seguimento da programación e as posibles dificultades.

Ao final de cada trimestre, haberá unha análise dos resultados da avaliación por grupos e materias e propoñerase as medidas de mellora se é o caso.

Ao rematar o curso, logo de ter os resultados das avaliacións finais, o Departamento fará unha avaliación do proceso de ensino e da programación co fin de propoñer os cambios necesarios para o próximo curso.

MATERIA: HISTORIA DE ESPAÑA 2º BACHARELATO

a) Introducción e contextualización

Como establece o currículo do Bacharelato (Decreto 86/2015), a Historia de España pretende ofrecer unha visión dos procesos históricos fundamentais que configuran o actual Estado español, con especial referencia tamén a Galicia, e onde se recollen tanto os aspectos compartidos como os diferenciais do noso territorio e da súa relación coa contorna europea e Iberoamericana.

Trátase dunha materia común para todas as modalidades de bacharelato e resulta esencial para coñecer non só o noso pasado senón tamén para comprender o mundo actual contribuindo decisivamente á formación de cidadáns responsables, comprometidos coas xeracións futuras e conscientes dos seus dereitos e obrigas. Asemade o seu estudo fomenta a sensibilidade e solidariedade coa defensa da liberdade, a igualdade e os valores democráticos.

O estudo desta materia permite desenvolver capacidades e técnicas intelectuais propias do pensamento abstracto e formal, tales como a observación, a análise, a interpretación, a capacidade de comprensión e o sentido crítico.

A materia distribúese cronoloxicamente en bloques de contidos cun maior peso da etapa contemporánea. Dedícase un primeiro bloque aos comezos da nosa historia, desde os primeiros humanos á monarquía visigoda; o segundo refírese á Idade Media, desde a conquista musulmá da Península; os dous seguintes estudan a Idade Moderna, ata as vésperas da Revolución Francesa; e os oito restantes a Idade Contemporánea.

No curso actual, tendo en conta o contexto actual de pandemia ocasionada polo virus SARS-CoV-2 (COVID 19), figura un anexo no que se establece especificacións sobre a programación en caso de ser necesaria unha educación semipresencial ou non presencial. Os principios xerais que prevalecerán en todas as clases serán a adecuada educación para a saúde e a educación do manexo da Aula Virtual (uso das TIC) sempre seguindo as indicacións dos protocolos que marquen as autoridades sanitarias e educativas. Pretendemos priorizar polo tanto a seguridade sanitaria do noso alumnado e das súas familias e o acceso á educación en calquer tipo de escenario.

b) Concreción ao desenvolvemento das competencias clave

A materia fai achegas ás seguintes competencias:

A. Comunicación lingüística (CCL): a través de textos expositivos, comentarios de texto ou outras fontes históricas como mapas, imaxes, comentarios artísticos..., resumos e exposicións orais

B. Competencia matemática e competencias básicas e tecnoloxía (CMCCT): trátase de xeito puntual pero está integrada no currículo de materia a través do tratamento de series estatísticas e gráficos.

C. Competencia dixital (CD): hoxe en día ferramenta necesaria para o proceso de ensino e busca de información. Tendo en conta os recursos dispoñibles se facilitará o acceso á mesma por parte do alumnado especialmente na elaboración de traballos en grupo ou individuais.

D. Aprender a aprender (CAA): están moi presentes e de maneira constante ao longo do bacharelato na súa vertente máis instrumental xa que resulta a base para proseguir estudos superiores co fin de acadar un maior nivel de autonomía. Promoverase a realización de traballos, exposicións, composicións ou comentarios que integren diferentes formas de coñecemento.

E. Competencias sociais e cívicas: recibe un tratamento moi específico en Historia e se facilita a través do traballo en equipo, nos debates e intervencións así como no estudo e reflexión sobre ámbitos como a defensa dos dereitos humanos ou calquera situación de inxustiza, tortura...

F. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE): proposta de novos temas do seu interese e debates, uso da prensa con sentido crítico, fomento na participación en traballos colaborativos, promover a curiosidade e as ganas de aprender a través de saídas ou actividades complementarias.

G. Conciencia e expresións culturais: tratada de forma moi específica a través dos contidos e presente en case todos os estándares de aprendizaxes. A través do estudo da historia de España e Galicia o alumno poderá valorar as achegas culturais, aprender delas e observar os puntos en común e as diferenzas.

c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso

Os obxectivos do bacharelato están recollidos na programación de 1º de Bacharelato (Historia do Mundo Contemporáneo).

Relación dos obxectivos de Historia de España:

1	Identificar e situar no espazo e no tempo os procesos globais e acontecementos máis relevantes da historia de España, a súa diversidade territorial e a especificidade de Galicia para comprender a xénese da historia recente.
2	Coñecer e comprender os procesos da historia contemporánea máis importantes, tanto pola súa xénese como polas repercusións na actualidade, observando as interrelacións que se dan entre os feitos políticos, sociais, económicos e culturais.
3	Desenvolver unha perspectiva integradora da historia de España que respecte a pluralidade de identidades que a conforman –non só territoriais, senón tamén Sociais e que potencie actitudes de solidaridade.
4	Situar o proceso histórico español e a súa variedade identitaria no marco internacional para poder ver as implicacións e influencias mutuas e ser capaces de ter una idea coherente e articulada da historia.
5	Distinguir os cambios conxunturais dos trazos que identifican os procesos históricos profundos para ser capaces de pensar historicamente e sobre os problemas máis relevantes do mundo actual.
6	Coñecer o proceso de formación das normas que regulan o ordenamento constitucional, promovendo o compromiso cos valores democráticos e o interese por participar na vida cidadá.
7	Valorar e comprender as loitas contra as discriminacións que producen opresión e inxustizas, comprometéndose na defensa dos dereitos humanos e tomando conciencia da necesidade de ter presentes suxeitos xeralmente silenciados na historia, en especial as mulleres.
8	Seleccionar e interpretar información procedente de diversas fontes aplicando as técnicas metodolóxicas propias da materia (composición de textos, interpretación de imaxes, mapas, gráficos) para contrastar diversos puntos de vista e desenvolver a capacidade de exercer a crítica histórica.
9	Realizar investigación de carácter histórico no ámbito de referencia do alumnado, manexando fontes como a historia oral, a prensa ou as tecnoloxías da información e da comunicación para aproximarse á propia comunidade, comprender o carácter provisorio do coñecemento e a diversidade de manifestacións históricas.

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:

1. Temporalización (Secuenciación)

• **Primeira avaliación:**

Bloque 1. A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía visigoda (711)

Bloque 2. A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)

Bloque 3. A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700).

Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788).

Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833). Liberalismo fronte a Absolutismo.

Bloque 6. A conflitiva construción do Estado liberal (1833-1874). Reinado de Isabel II.

• **Segunda avaliación:**

Bloque 7: A Restauración Borbónica. Implantación e afianzamento dun novo sistema político.

Bloque 8: Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente.

Bloque 9: A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931).

• **Terceira avaliación:**

Bloque 10: A II república. A Guerra civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)

Bloque 11. A ditadura franquista (1939-1975)

Bloque 12: Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975).

O Bloque 0 trátase ao longo de todo o curso.

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 0: Como se escribe a Historia. Criterios comúns				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i ▪ l ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.1. Método histórico. Fontes e perspectivas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.1. Localizar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas) en bibliotecas, internet, etc., e extraer información salientable sobre o tratado, valorando criticamente a súa fiabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB0.1.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.2. Análise e comentario de fontes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.2. Elaborar mapas e liñas de tempo, localizando as fontes adecuadas, utilizando os datos proporcionados ou servíndose dos coñecementos xa adquiridos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.3. Utilidade das fontes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.3. Comentar e interpretar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas), relacionando a súa información cos coñecementos previos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC ▪ T ▪ CAA ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.4. Mapas e liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B0.4. Recoñecer a utilidade das fontes para o/a historiador/a, á parte da súa fiabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB0.4.1. Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se formulan os/as historiadores/as. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T ▪ CAA ▪ CSC
Bloque 1. A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l ▪ n ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Da prehistoria á monarquía visigoda: prehistoria (evolución do Paleolítico ao Neolítico; pintura cantábrica e levantina; importancia da metalurxia); configuración das áreas celta e ibérica (Tartesos, indoeuropeos e colonizadores orientais; cultura castrexa); Hispania romana (conquista e romanización da Península; legado cultural romano; exemplo galego); monarquía visigoda (ruralización da economía; poder da Igrexa e a nobreza). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Explicar as características dos principais feitos e procesos históricos da Península Ibérica desde a prehistoria ata a desaparición da monarquía visigoda, e identificar as súas causas e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCS
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCC T ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			fontes históricas para o seu coñecemento.	▪ CSC
			▪ HEB1.1.5. Explica o diferente nivel de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ HEB1.1.6. Debuxa un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.	▪ CAA ▪ CSC
			▪ HEB1.1.7. Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ HEB1.1.8. Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			▪ HEB1.1.9. Resume as características da monarquía visigoda e explica por que	▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<p>alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición. ▪ HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos. ▪ HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ CMCC ▪ T ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪
Bloque 2. A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Al-Andalus: conquista musulmá da Península; evolución política de Al-Andalus; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Explicar a evolución dos territorios musulmáns na Península, describindo as súas etapas políticas e os cambios 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ n 	revitalización económica e urbana; estrutura social; relixión, cultura e arte.	económicos, sociais e culturais que introduciron.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.1.3. Describe a evolución política de Al-Andalus. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: evolución política; nacemento das Cortes. Os reinos cristiáns na baixa Idade Media (séculos XIV e XV); diferente evolución e organización política das coroas de Castela, Aragón e Navarra. Proceso de reconquista e repoboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Explicar a evolución e configuración política dos reinos cristiáns, en relación co proceso de reconquista e o concepto patrimonial da monarquía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			Aragón e o reino de Navarra ao remate da Idade Media.	▪ CSC
			▪ HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p	▪ B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: réxime señorial e sociedade estamental. Tensións sociais.	▪ B2.3. Diferenciar as tres grandes fases da evolución económica dos reinos cristiáns durante toda a Idade Media (estancamento, expansión e crise), e sinalar os seus factores e as súas características.	▪ HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.	▪ CCL ▪ CSC
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p	▪ B2.4. Os reinos cristiáns na Idade Media: do estancamento á expansión económica. Crises agraria e demográfica.	▪ B2.4. Analizar a estrutura social dos reinos cristiáns e describir o réxime señorial e as características da sociedade estamental.	▪ HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.	▪ CCL ▪ CMCC T ▪ CSC
▪ d ▪ e ▪ g	▪ B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural: cristiáns, musulmáns e xudeus. Manifestacións artísticas.	▪ B2.5. Describir as relacións culturais de cristiáns, musulmáns e xudeus, e especificar as súas colaboracións e as	▪ HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ m ▪ n ▪ p 		influencias mutuas.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB2.5.2. Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC
Bloque 3. A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Os Reis Católicos: unión dinástica de Castela e Aragón; reorganización do Estado; política relixiosa; conquista de Granada; descuberta de América; incorporación de Navarra; relacións con Portugal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna, e identificar as reminiscencias medievais e os feitos salientables que abren o camiño á modernidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Auxe do Imperio no século XVI: dominios de Carlos I e de Filipe II; modelo político dos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Explicar a evolución e a expansión da monarquía hispánica durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.2.1. Compara os imperios territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ i	Austrias; conflitos internos; conflitos relixiosos no seo do Imperio; conflitos exteriores; exploración e colonización de América e do Pacífico; política económica respecto a América; a revolución dos prezos e o custo do Imperio.	I e Filipe II.	▪ HEB3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB3.2.3. Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
▪ d ▪ e ▪ h ▪ i	▪ B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; expulsión dos mouriscos; proxectos de reforma de Olivares; guerra dos Trinta Anos e perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; rebelións de Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; crise demográfica e económica.	▪ B3.3. Explicar as causas e as consecuencias da decadencia da monarquía hispánica no século XVII, relacionando os problemas internos, a política exterior e a crise económica e demográfica.	▪ HEB3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB3.3.2. Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	▪ CCL ▪ CSC
			▪ HEB3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
			▪ HEB3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC ▪ T ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m ▪ n ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura e na arte. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Recoñecer as grandes achegas culturais e artísticas do Século de Ouro español, extraendo información de interese en fontes primarias e secundarias (en bibliotecas, internet, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e europea; a Paz de Utrecht e o novo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, e explicar as súas consecuencias para a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i 	<p>equilibrio europeo; os pactos de familia con Francia.</p>	<p>política exterior española e a nova orde internacional.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Reformas institucionais: novo modelo de Estado; Administración en América; Facenda Real; relacións Igrexa-Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Describir as características do novo modelo de Estado, especificando o alcance das reformas promovidas polos primeiros monarcas da dinastía borbónica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.2.2. Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.2.3. Explica as medidas que adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			dos xesuítas.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ m ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Economía e política económica: recuperación demográfica; problemas da agricultura, a industria e o comercio; liberalización do comercio con América. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Comentar a situación inicial dos sectores económicos, detallando os cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ m ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Engalaxe económica de Cataluña. Estancamento económico de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Explicar a engalaxe económica de Cataluña, en comparación coa evolución económica do resto de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. A Ilustración en España e Galicia: proxectistas, anovadores e ilustrados; despotismo ilustrado; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Expor os conceptos fundamentais do pensamento ilustrado, identificando as súas vías de difusión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.5.1. Comenta as ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ p 	novo concepto de educación; Sociedades Económicas de Amigos do País; prensa periódica.			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB4.5.2. Razona a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Impacto da Revolución Francesa: relacións entre España e Francia; Guerra da Independencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Analizar as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata a Guerra da Independencia, e especificar en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Primeiro intento de revolución liberal, Cortes de Cádiz e Constitución de 1812. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Comentar o labor lexislador das Cortes de Cádiz, en relación co ideario do liberalismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do Antigo Réxime. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ p 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Reinado de Fernando VII: restauración do absolutismo; trienio liberal; reacción absolutista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Describir as fases do reinado de Fernando VII, e explicar os principais feitos de cada unha. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC ▪ T ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Emancipación da América española: protagonismo crioulo; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Explicar o proceso de independencia das colonias americanas, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do proceso de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i 	fases do proceso; repercusións para España.	diferenciando as súas causas e as súas fases, así como as repercusións económicas para España.	<p>independencia das colonias americanas.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i ▪ l ▪ m ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. A obra de Goya como testemuño da época. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Relacionar as pinturas e os gravados de Goya cos acontecementos deste período, e identificar nelas o reflexo da situación e os feitos contemporáneos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CSC ▪ CCEC
Bloque 6. A conflitiva construción do Estado liberal (1833-1874)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. O carlismo como derradeiro bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas primeiras guerras carlistas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á revolución liberal, analizando os seus compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais. ▪ HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: primeiros partidos políticos; protagonismo político dos militares; lexislación económica de signo liberal; nova sociedade de clases. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Analizar a transición definitiva do Antigo Réxime ao réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicar o protagonismo dos militares e especificando os cambios políticos, económicos e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB6.2.1. Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> HEB6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa sociedade estamental do Antigo Réxime. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC
<ul style="list-style-type: none"> d e h i 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3. Proceso constitucional. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3. Explicar o proceso constitucional durante o reinado de Isabel II, en relación coas correntes ideolóxicas dentro do liberalismo e a súa loita polo poder. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
<ul style="list-style-type: none"> d e h i p 	<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Sexenio Democrático: revolución de 1868 e caída da monarquía isabelina; procura de alternativas políticas e monarquía de Amadeo I; primeira República; guerra de Cuba, terceira guerra carlista e insurrección cantonal. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Explicar o Sexenio Democrático como período de procura de alternativas democráticas á monarquía isabelina, especificando os grandes conflitos internos e externos que desestabilizaron o país. 	<ul style="list-style-type: none"> HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as súas consecuencias políticas. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.5. Inicios do movemento obreiro español: condicións de vida da poboación obreira e labrega; a Asociación Internacional de Traballadores e o xurdimento das correntes anarquista e socialista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.5. Describir as condicións de vida das clases traballadoras e os inicios do movemento obreiro en España, en relación co desenvolvemento do movemento obreiro internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: inspiración no modelo inglés; a Constitución de 1876 e o bipartidismo; quenda de partidos, caciquismo e fraude electoral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Explicar o sistema político da Restauración, distinguindo a súa teoría e o seu funcionamento real. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.1.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1876. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T ▪ CAA ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Analizar os movementos políticos e sociais excluídos do sistema, especificando a súa evolución durante o período estudado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Éxitos políticos: estabilidade e consolidación do poder civil; liquidación do problema carlista; solución temporal do problema de Cuba. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Describir os principais logros do reinado de Afonso XII e a rexencia de María Cristina, inferindo as súas repercusións na consolidación do novo sistema político. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII co das etapas precedentes do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4. Perda das derradeiras colonias e crise de 1898: guerra de Cuba e con Estados Unidos; Tratado de París; rexeneracionismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4. Explicar o desastre colonial e a crise do 98, identificando as súas causas e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			consecuencias territoriais do Tratado de París.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos económico, político e ideolóxico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
Bloque 8. Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Lento crecemento da poboación: mantemento dun réxime demográfico antigo; excepción de Cataluña. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B8.1. Explicar a evolución demográfica de España ao longo do século XIX, comparando o crecemento da poboación española no seu conxunto co de Cataluña e o dos países máis avanzados de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ ▪ ▪ ▪ ▪

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l ▪ p 	<p>▪ B8.2. Economía española no XIX: agricultura protexida e estancada (efectos das desamortizacións; baixos rendementos); deficiente industrialización (industria téxtil catalá, siderurxia e a minaría); dificultades dos transportes (condicionamentos xeográficos; rede de ferrocarrís); comercio (proteccionismo fronte a librecambismo); finanzas (a peseta como unidade monetaria; desenvolvemento da banca moderna; problemas da Facenda; investimentos estranxeiros. O caso galego.</p>	<p>▪ B8.2. Analizar os sectores económicos e especificar a situación herdada, as transformacións de signo liberal e as consecuencias que se derivan delas.</p>	<p>▪ HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<p>▪ HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<p>▪ HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<p>▪ HEB8.2.4. Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<p>▪ HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<p>▪ HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB8.2.9. Explica a reforma Mon-Santillán da Facenda pública e os seus efectos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX. ▪ ▪ ▪ ▪ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
Bloque 9. A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931)				

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.1. Intentos de modernización do sistema: revisionismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluces. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.1. Relacionar o rexeneracionismo xurdido da crise do 98 co revisionismo político dos primeiros gobernos, e especificar as súas actuacións máis importantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.2. Quebra do sistema: impacto dos acontecementos exteriores (intervención en Marrocos; I Guerra Mundial; Revolución Rusa); crecente axitación social (Semana Tráxica de Barcelona; crise xeral de 1917; "trienio bolchevique" en Andalucía). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.2. Analizar as causas da quebra do sistema político da Restauración e identificar os factores internos e os externos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.2.1. Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			entre 1904 e 1927.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Ditadura de Primo de Rivera: directorio militar e directorio civil; remate da guerra de Marrocos; caída da ditadura; afundimento da monarquía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.3. Explicar a ditadura de Primo de Rivera como solución autoritaria á crise do sistema, e describir as súas características, etapas e actuacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio militar ao directorio civil e o seu remate. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ ▪
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século: efectos da Guerra 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B9.4. Explicar a evolución económica e demográfica no primeiro terzo do século XX, en relación coa situación herdada do 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ p 	Mundial na economía española; intervencionismo estatal da ditadura; transición ao réxime demográfico moderno; movementos migratorios; transvasamento de poboación da agricultura á industria.	século XIX.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.4.2. Describe a política económica da ditadura de Primo de Rivera. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB9.4.3. Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
Bloque 10. A II República. A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. A II República como solución democrática ao afundimento do sistema da Restauración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.1. Explicar a II República como solución democrática ao afundimento do sistema político da Restauración, enmarcándoa no contexto internacional de crise económica e conflictividade social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa crise económica mundial dos anos 30. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.1.2. Diferencia as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Evolución política durante a II República: bienio reformista (Constitución de 1931; política de reformas; Estatuto de Cataluña; forzas de oposición á República); 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.2. Diferenciar as etapas da República ata o comezo da Guerra Civil, especificando os feitos e as actuacións principais en cada unha. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.2.2. Especifica as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ p 	bienio radical-cedista (política restauradora e radicalización popular; revolución de Asturias); Fronte Popular (primeiras actuacións do Goberno; preparación do golpe militar).		características esenciais da Constitución de 1931.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución de Asturias de 1934. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Guerra Civil: sublevación e desenvolvemento da guerra; dimensión internacional do conflito; evolución das dúas zonas; consecuencias da guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.3. Analizar a Guerra Civil, identificando as súas causas e as consecuencias, a intervención internacional e o curso dos acontecementos nas dúas zonas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ i ▪ p 				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC ▪ T ▪ CAA ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i ▪ m ▪ n ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B10.4. Valorar a importancia da Idade de Prata da cultura española, e expor as achegas das xeracións e das figuras máis representativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCEC ▪ ▪ ▪ ▪ ▪ ▪ ▪ ▪
Bloque 11. A ditadura franquista (1939-1975)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.1. Características e evolución do franquismo: postguerra (grupos ideolóxicos e apoios sociais do 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.1. Analizar as características do franquismo e a súa evolución no tempo e especificar as transformacións políticas, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.1. Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	franquismo; oscilantes relacións co exterior; configuración política do novo Estado; represión política; autarquía económica); anos do "desenvolvemento" (plans de desenvolvemento e o crecemento económico; transformacións sociais; reafirmación política do réxime; política exterior; crecente oposición ao franquismo); fin do franquismo (inestabilidade política; dificultades exteriores; efectos da crise económica internacional de 1973).	económicas e sociais que se produciron, en relación coa cambiante situación internacional.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.2. Diferencia etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.3. Explica a organización política do Estado franquista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do franquismo desde 1973. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC T ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.2. Cultura española durante o franquismo: cultura oficial; cultura do exilio; cultura interior á marxe do sistema. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B11.2. Describir a diversidade cultural do período, distinguindo as súas manifestacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CCEC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ m ▪ p 				
Bloque 12. Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975)				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.1. Transición á democracia: crise económica mundial; alternativas políticas ao franquismo, continuísmo, reforma ou ruptura; o papel do Rei; a lei para a reforma política; primeiras eleccións democráticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.1. Describir as dificultades da transición á democracia desde o franquismo nun contexto de crise económica, e explicar as medidas que permitiron a celebración das primeiras eleccións democráticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.1.1. Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.1.4. Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i ▪ p 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.2. Período constituínte: Pactos da Moncloa; preautonomías de Cataluña e o País Vasco; Constitución de 1978 e Estado das autonomías. O caso de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.2. Caracterizar o novo modelo de Estado democrático establecido na Constitución de 1978, especificando as actuacións previas encamiñadas a alcanzar o máis amplo acordo social e político. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.2.2. Describe como se estableceron as preautonomías de Cataluña e o País Vasco. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.3. Gobiernos constitucionais: problema do terrorismo; golpe de Estado frustrado de 1981; ingreso na OTAN; plena integración en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.3. Analizar a evolución económica, social e política de España desde o primeiro Goberno constitucional de 1979 ata a aguda crise económica iniciada en 2008, sinalando as ameazas máis salientables ás que se enfrenta e os efectos da plena integración en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.3. Analiza a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de España, describe a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e sitúa nela os principais acontecementos históricos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCC ▪ T ▪ CAA ▪ CSC

Historia de España. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.4. Papel de España no mundo actual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B12.4. Resumir o papel de España no mundo actual, especificando a súa posición na Unión Europea e as súas relacións con outros ámbitos xeopolíticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

Os indicadores de logro están axustados ao grao mínimo.

3. Procedementos e instrumentos de avaliación

Utilizaranse diversos procedementos e instrumentos de avaliación:

Valoración de probas escritas de diverso tipo: exames de redacción de comentarios ou preguntas abertas, semiabertas ou pechadas tipo definicións e exames de resposta múltiple

Valoración cualitativa e cuantitativa de pequenos traballos individuais e colectivos co uso das TIC.

Valoración de comentarios, tarefas e exercicios na aula e fóra do horario escolar

Valoración de traballos e lecturas voluntarias.

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

A programación debe ser desenvolvida cunha metodoloxía práctica e activa que xire ao redor da necesidade dun traballo persoal por parte do alumno combinado coa elaboración de actividades en pequeno grupo. Este enfoque concrétase nos seguintes aspectos:

- Partir da competencia inicial do alumnado para incitalo ao coñecemento xeográfico, artístico ou histórico e asegurar a construción de aprendizaxes significativas, establecendo relacións entre o que os alumnos saben e o que descoñecen e tendo en conta a atención á diversidade
- Cos recursos dispoñibles, poñer en práctica diversas vías de aprendizaxe tendo en conta a posibilidade de implementar medidas de reforzo educativo. Fomentar métodos de traballo que lles resulten eficaces para o estudo.
- Combinar unha metodoloxía expositiva e unha metodoloxía indagatoria. A presentación dos contidos e da información xeral farase habitualmente de forma expositiva, aínda que se propicie a reflexión dos alumnos mediante a análise de documentos, mapas, gráficos, imaxes, vídeos. O profesor facilitará o acceso á información explicando e analizando os contidos e matizando as solucións aos temas que se propoñan. Sempre que sexa posible integraranse o uso das TIC na aula.
- Requirir o esforzo do alumno para a construción do seu propio coñecemento integrando diversas fontes de información, desenvolvendo a capacidade de facer análises e potenciando a expresión escrita (elaboración de resumos, comentarios, informes) e actividades orais e mesmo creativas.
- Fomentarse metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean presentes.

f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar

1.- Libro do alumno: VV.AA. Historia de España 2º Bacharelato. Baía Edicións.

2.- Material facilitado polo profesor (documentos, fichas de traballo, esquemas) tamén en soporte dixital en páxina web do centro <http://www.edu.xunta.gal/centros/iesisaacdiazpardo/taxonomy/term/55> na **Aula Virtual**.

Material elaborado polo profesor José Luís Martínez Arenas.

3.- Recursos audiovisuais.

4.- Uso das TIC

5.- Libros de reforzo e ampliación.

6.- Libros de lectura voluntaria, de consulta ou ampliación dispoñibles na biblioteca.

7.- Uso da prensa escrita en soporte papel ou dixital.

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado

1. NOTAS DE CADA AVALIACIÓN PARCIAL

A.- PROBAS ESCRITAS.

Representarán o 90% da cualificación de cada avaliación.

Realizaranse dous exames como mínimo por avaliación, agás na terceira avaliación que haberá soamente un. Na primeira e segunda avaliación haberá **un exame modelo ABAU (cunha opción) que suporá un 70% da nota da avaliación e un ou varios exames de resposta múltiple cunha cualificación máxima dun 20% da nota de avaliación.** Na terceira avaliación haberá un exame modelo ABAU cunha cualificación dun 90% da nota da avaliación.

Os exames serán sobre os estándares de aprendizaxe e seguirán as indicacións do grupo de traballo da CIUG, estas poden variar ao longo do curso e delas serán debidamente informado o alumnado.

En todos os exames modelo ABAU haberá:

- Preguntas teóricas a desenvolver dos diferentes bloques (tres puntos).
- Definicións de termos históricos (dous puntos)
- Redacción dunha composición con utilización de fontes históricas (cinco puntos).

Segundo a dispoñibilidade horaria, os exames modelo ABAU terán ás veces que realizarse en dúas clases por falta de tempo pero forman parte do mesmo exame (parte teórica e redacción da composición).

Cada exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indicárase a puntuación correspondente. O exame estará aprobado cando acade unha cualificación de 5 puntos. Nos exames con preguntas de redacción e tal como establecen os criterios de corrección da ABAU, a expresión escrita forma parte da avaliación sen seguir unha porcentaxe exacta xa que se trata dunha proba de madurez global.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaránselle exames escritos seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado. A cualificación dos exames escritos tamén representará o 90% da cualificación final da avaliación.

Cando un alumno/a non se presente a un exame escrito terá que presentar un xustificante oficial que acredite que a súa falta de asistencia, segundo o regulamento do centro, se está xustificada se lle repetirá o exame escrito outro día.

No caso de detectar que un alumno/a está a facer un exame fraudulento (copia, apuntes, substitución de follas, coñecer previamente as preguntas, recorrer indebidamente a métodos tecnolóxicos como reloxos, auriculares...) será amoestado/a no momento, retirándosele o exame, que se cualificará cun 0.

B.- OBSERVACIÓN NA AULA (exercicios e comentarios), TRABALLOS E EXPOSICIÓNS

Representará o 10% da cualificación de cada avaliación.

O profesorado rexistrará, no caderno de notas do profesor/a, iDoceo, folla Excel, etc., anotacións sobre:

- A resolución oral das tarefas ou exercicios de clase e dos deberes feitos no caderno do alumno/a.

- Respostas por parte dos alumnos a cuestións orais feitas polo profesor/a.

- Realización de comentarios, composicións, resumos, esquemas ou actividades encargadas polo profesor en relación a cada un dos temas

- Traballos realizados polos alumnos/as como proxectos de investigación, de forma individual ou en pequenos grupos. Neles non só se terá en conta o contido senón tamén a estrutura, organización, forma da presentación, puntualidade na entrega e a utilización das TICS, tanto na investigación como na presentación e/ou exposición dos resultados (presentación en PowerPoint e outros medios audiovisuais).

Os traballos non entregados en prazo ou non superados son perdas directa de nota; a non presentación representará automaticamente un 0 neste apartado (non implican suspenso pero imposibilitan o acceso á nota máxima).

A cualificación final de cada avaliación será a suma de:

- Probas escritas: 90% da cualificación

- Observación na aula, tarefas e traballos individuais e/ou colectivos (en grupo): 10% da cualificación

A avaliación considerárase aprobada cando o alumno/a acade unha cualificación de 5. Unha vez acadada a cualificación de 5 na avaliación, aquel alumnado que desexen subir a nota de avaliación poden facer lecturas de libros voluntarios que terán unha

cualificación máxima de **0,5 puntos**, logo de realizar unha posta en común ou unha actividade sobre a mesma.

A cualificación do curso será a media aritmética das cualificacións **reais** correspondentes ás tres avaliacións aprobadas.

Para o **redondeo da nota** valorarase positiva ou negativamente:

- Esfuerzo do alumnado que se reflicte na presentación e resolución de exames.

Aínda que non se acade o aprobado nun exame o alumno/a deberá amosar un grao de realización mínimo e interese por mellorar os seus resultados.

- A entrega puntual dos traballos e a elaboración de exercicios e tarefas na aula.

Tendo isto en consideración

- Os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior
- Os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior

Non se contemplan recuperacións de exames illados durante a avaliación.

2. RECUPERACIÓN FINAL E AVALIACIÓN FINAL ORDINARIA.

A.- PROBA ESCRITA FINAL

Terán que presentarse aqueles alumnos/as que, ou ben teña suspensas todas as avaliacións ou a media das tres avaliacións non chegue á cualificación de 5.

O exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indicarse a puntuación correspondente.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaránselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

O alumnado que desexe mellorar as súas notas de avaliación poden presentarse para subir nota ao exame de avaliación final avisando previamente ao profesorado. Teñen a opción de lelo, de facelo e non entregalo. No caso de entregar o exame terase en conta esta última cualificación á hora de facer as medias.

B.- CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN FINAL ORDINARIA.

Calcularase facendo a media aritmética das **cualificacións reais** das tres avaliacións tendo en conta a nota da recuperación final se é o caso.

O redondeo rexerese polos mesmos criterios que nas avaliacións ordinarias: á alza por enriba do 0.7 e á baixa no caso contrario

3. AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

A.- PROBA ESCRITA EXTRAORDINARIA

O alumnado avaliado negativamente na avaliación final ordinaria do curso deberá presentarse á avaliación extraordinaria de xuño.

Deberá realizar unha proba escrita de toda a materia e amosar un grao suficiente de consecución dos estándares de aprendizaxe polos que se pregunte.

A proba escrita valorarase de cero a dez puntos e seguirá o modelo da proba da ABAU con dúas opcións.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaráselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

B.- CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

A proba escrita está aprobada se acada unha cualificación de cinco puntos.

Ao ser unha avaliación extraordinaria só cabe como criterio o redondeo matemático, de ser o caso (á alza por enriba do 0.7 e á baixa no caso contrario).

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

Mecanismos de avaliación e modificación da programación didáctica

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				

19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria. [Só bach].				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

A práctica docente avaliarase a través destes indicadores co fin de facer un seguimento sobre estes aspectos:

- Motivación do alumnado
- Planificación axeitada dos contidos (temporalización)
- Desenvolvemento do proceso de ensino en canto aos contidos e actividades desenvolvidas.
- Valoración dos procesos de avaliación, recuperación e cualificación

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Aquel alumnado coa materia pendente de Historia do Mundo Contemporáneo de 1º de Bacharelato deberán ter en conta os seguintes aspectos:

A materia pendente divídese en dúas avaliacións parciais, cada unha cun exame e exercicios para entregar. O alumnado que non acaden unha cualificación de 5 en cada unha das dúas avaliacións parciais, presentaranse á recuperación da Proba Final coa/s avaliación/s parciais non superadas.

A primeira avaliación será no mes de novembro e a segunda no mes de febreiro.

Informarase ao alumnado dos exercicios que teñen que facer do libro de texto, sobre os contidos correspondentes a cada unha das dúas avaliacións parciais, e que permitirán dominar os estándares de aprendizaxe máis salientables dos distintos temas.

O seguimento deste traballo individual estará a cargo do profesor/a do Departamento que imparta a clase no curso actual.

Os exercicios entregaranse o día que realicen o exame escrito corresponde a cada unha das dúas avaliacións parciais (á hora de inicio do exame escrito).

Neste exame escrito a correcta expresión escrita nos aspectos semánticos e gramaticais, valoraranse nunha porcentaxe que poderá acadar ata o 30% da nota de cada pregunta de redacción. Indicarase no exame.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaráselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

Cando un alumno/a non se presente ao exame escrito terá que presentar un xustificante oficial que acredite que a súa falta de asistencia, segundo o regulamento do centro, se está xustificada se lle repetirá o exame escrito outro día.

No caso de detectar que un alumno/a está a facer un exame fraudulento (copia, apuntes, substitución de follas, coñecer previamente as preguntas, recorrer indebidamente a métodos tecnolóxicos como reloxos, auriculares...) será amoestado/a no momento, retirándosele o exame, que se cualificará cun 0.

- j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato**

Non procede

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

Non está contemplada a obrigatoriedade de realizar a proba de avaliación inicial polo que queda a criterio do profesor que imparte a materia ese curso.

A proba inicial farase en caso de alumnado que proceden doutros centros para coñecer o seu grao de competencias adquirido. Neste caso farase unha proba con lectura e preguntas de comprensión para valorar a competencia en expresión escrita e definición de termos para coñecer o vocabulario adquirido,

A partir dos resultados e en coordinación co departamento de Orientación, da Dirección do centro e o titor/a, detectaranse aqueles alumnos que precisen dende un comezo reforzo educativo ou atención máis personalizada.

l) Medidas de atención á diversidade

Aplicaranse as medidas establecidas no artigo 48 da Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade, e cubriranse os modelos correspondentes publicados no Plan Xeral do Centro para deixar constancia dos reforzos e apoios aplicados segundo as necesidades individualizadas de cada alumno/a.

Do mesmo xeito, en colaboración co Departamento de Orientación levaranse a cabo as medidas de atención á diversidade tanto dentro como fóra da aula tendo en conta os recursos humanos e materiais dispoñibles.

Dentro da aula cada profesor adaptará os contidos, deseñará estratexias e diversificará os instrumentos de avaliación coa finalidade de que todos os alumnos poidan acadar os obxectivos do curso e poidan desenvolver ao máximo todas as súas capacidades.

m) Concreción dos elementos transversaris que se traballarán no curso que corresponda

Traballaranse os seguintes elementos transversais:

- Fomento da lectura e a comprensión lectora: a través da lectura en clase e de lecturas propostas en colaboración coa biblioteca do centro, traballarase unha lectura comprensiva que invite ao lecer, ao estudo e a reflexión dos valores da nosa sociedade.
- Impulso da comunicación audiovisual e do uso das TIC que permita localizar e seleccionar datos de maneira áxil, empregando as novas tecnoloxías como instrumentos de motivación, de comunicación e de acceso á lectura.
- Desenvolvemento da expresión oral e escrita que forman parte das destrezas básicas nas diferentes linguas: escoitar, falar, ler, escribir.
- Promoverase en todos os ámbitos o desenvolvemento da igualdade entre homes e mulleres con especial fincapé na prevención da violencia contra as mulleres. Asemade o rexeitamento contra discriminacións por razón de sexo e raza e as actitudes xenófobas.
- A educación para a paz está moi presente na nosa área. O estudo dos conflitos bélicos fará afondar nunha educación en valores pacifistas e rexeitamento das actitudes violentas e en contra do terrorismo. Moi especialmente tratarase o tema do Holocausto
- A través dunha metodoloxía activa e participativa, os alumnos afianzarán o espírito emprendedor, o traballo en equipo, a autonomía e o sentido crítico.
- A educación cívica e constitucional servirá para exercer a cidadanía de forma democrática e mellorar as relacións interpersoais a través do diálogo a través de actividades que favorecen a participación e a convivencia

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico

Non se contemplan para este curso.

ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora

Unha vez ao mes como é preceptivo e de ser posible en reunións informais ao longo da semana, o Departamento valorará o seguimento da programación e as posibles dificultades. De forma periódica supervisarase a páxina da CIUG co fin de facer os cambios que fosen necesarios e se informará dos mesmos aos alumnos.

Ao final de cada trimestre, haberá unha análise dos resultados da avaliación por grupos e materias e propoñerase as medidas de mellora se é o caso.

Ao rematar o curso, logo de ter os resultados das avaliacións finais, o Departamento fará unha avaliación do proceso de ensino e da programación co fin de facer os cambios necesarios para o próximo curso.

MATERIA: HISTORIA DA ARTE 2º BACHARELATO

a) Introducción e contextualización

Como establece o currículo do Bacharelato (Decreto 86/2015), o estudo da historia da arte achega ao alumno os coñecementos necesarios para a análise, a interpretación e a valoración da obra de arte a través da linguaxe das formas e do pensamento visual.

A obra de arte constitúe un valioso testemuño para coñecer a mentalidade, a cultura e a evolución das sociedades, cómpre por tanto estudiala no seu contexto histórico.

Enfócase o seu estudo seguindo unha orde cronolóxica, desde o nacemento do clasicismo na arte de Grecia e Roma, a Idade Media e Moderna (estudo da arte do renacemento e do Barroco) ata a arte contemporánea. Estúdanse unha serie de obras representativas sen pretender abranguer un abano excesivo de autores e obras.

Á hora do estudo da obra ponse en práctica un método de análise que integra a perspectiva formal, a sociolóxica e a iconolóxica.

A perspectiva formal oríentase a ver, recoñecer e valorar a materialidade das formas artísticas como unha linguaxe específica, a descubrir os seus procesos e as técnicas de creación, a función ou as funcións para as que foron creadas, así como as concepcións estéticas que manifestan. A perspectiva sociolóxica aborda a relación entre os/as artistas e a os/as clientes, as persoas destinatarias da obra, as formas de patrocinio, a consideración social do/da artista, ou a demanda e o consumo de arte. Canto á perspectiva iconolóxica, parte da análise iconográfica para indagar no significado último que o/a autor/a da obra pretende transmitir.

O coñecemento da historia da arte consolida nos alumnos e nas alumnas certos valores e actitudes fundamentais, como a tolerancia e o respecto polos valores e as crenzas das demais persoas, a capacidade de satisfacción ante a contemplación da arte, o respecto pola creación artística, aínda que non exento de espírito crítico, e de forma moi especial a valoración do patrimonio artístico e a responsabilidade da súa conservación, xa que se trata dun legado que se lles debe transmitir ás xeracións futuras

No curso actual, tendo en conta o contexto actual de pandemia ocasionada polo virus SARS-CoV-2 (COVID 19), figura un anexo no que se establece especificacións sobre a programación en caso de ser necesaria unha educación semipresencial ou non presencial. Os principios xerais que prevalecerán en todas as clases serán a adecuada educación para a saúde e a educación do manexo da Aula Virtual (uso das TIC) sempre seguindo as indicacións dos protocolos que marquen as autoridades sanitarias e

educativas. Pretendemos priorizar polo tanto a seguridade sanitaria do noso alumnado e das súas familias e o acceso á educación en calquer tipo de escenario.

b) Concreción ao desenvolvemento das competencias clave

A materia fai achegas ás seguintes competencias:

A. Comunicación lingüística (CCL): a través de textos expositivos, comentarios de obras artísticas ou outras fontes históricas, resumos e exposicións orais

C. Competencia dixital (CD): hoxe en día ferramenta necesaria para o proceso de ensino e busca de información. Tendo en conta os recursos dispoñibles se facilitará o acceso á mesma por parte do alumnado especialmente na elaboración de traballos en grupo ou individuais.

D. Aprender a aprender (CAA): están moi presentes e de maneira constante ao longo do bacharelato na súa vertente máis instrumental xa que resulta a base para proseguir estudos superiores co fin de acadar un maior nivel de autonomía. Promoverase a realización de traballos ou comentarios que integren diferentes formas de coñecemento.

E. Competencias sociais e cívicas: reciben un tratamento moi específico en relación aos factores sociais, políticos e ideolóxicos que interveñen na obra de arte.

F. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE): proposta de novos temas do seu interese e debates, uso da prensa con sentido crítico, fomento na participación en traballos colaborativos, promover a curiosidade e as ganas de aprender a través de saídas ou actividades complementarias.

G. Conciencia e expresións culturais: tratada de forma moi específica a través dos contidos e presente en case todos os estándares de aprendizaxes. A través do estudo da historia da arte, o alumno poderá valorar as achegas culturais, aprender delas e valorar o patrimonio artístico e cultural.

c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso

Tendo en conta os obxectivos xerais do bacharelato, concrépanse para este curso os referidos a esta materia.

1	Comprender e valorar as diferenzas na concepción da arte no tempo e no espazo, mediante a observación e o estudo de obras diversas, valorando en cada caso as súas función, así como a interrelación dos múltiples factores que explican a súa evolución ao longo da historia.
2	Entender as obras de arte como resultado da creatividade artística e da capacidade técnica por una banda e, por outra, como obxecto de observación e de gozo estético.
3	Estudar as obras de arte mediante a aplicación dun método de análise e interpretación dos diferentes componentes da linguaxe artística con sensibilidade e creatividade, para afondar con rigor no seu coñecemento.
4	Recoñecer e caracterizar, situándoas no tempo e no espazo, as manifestacións artísticas máis destacadas dos principais estilos e artistas da arte occidental, con especial atención a Galicia, valorando a súa influencia ou previvencia en etapas posteriores.
5	Contribuír de forma activa á conservación do patrimonio cultural, valorándoo como fonte de riqueza e legado que debe transmitirse ás xeracións futuras, rexeitando aqueles comportamentos que o deteriorenen.
6	Establecer valoracións propias e críticas sobre diferentes obras da arte occidental, ou doutras culturas, empregando con rigor e precisión a terminoloxía específica precisa, desenvolvendo desta forma o gusto persoal e a capacidade de gozo estético.
7	Realizar actividades de investigación en que sexa necesario analizar, interpretar e contrastar información obtida de diferentes fontes, como medio para afondar no coñecemento dos distintos aspectos da historia da arte.

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:

1. Temporalización (secuenciación)

• **Primeira avaliación:**

Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica.

Bloque 2: A arte medieval

• **Segunda avaliación:**

Bloque 3: Desenvolvemento e evolución da arte no mundo moderno

• **Terceira avaliación:**

Bloque 4: A arte do século XIX.

Bloques 5 e 6: A arte do século XX

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica				
n	B1.1. Grecia, creadora da linguaxe clásica: principais manifestacións.	B1.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte grega, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.1.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB1.1.2. Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.	CCEC CCL CAA
			HAB1.1.3. Describe os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.	CCEC CCL
			HAB1.1.4. Describe as características do teatro grego e a función das súas partes.	CCEC CCL
			HAB1.1.5. Explica a evolución da figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B1.2. A función social da arte en Grecia.	B1.2. Explicar a función social da arte grega, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.2.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC CCL CSC
de m n	B1.3. Comentario de obras de arte: Grecia.	B1.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte grega, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro.	CCEC CCL CAA
			HAB1.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doriforo (Policleto), unha metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dioniso neno (Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo e friso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).	CCEC CCL CAA
n p	B1.4. Visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana e na Gallaecia.	B1.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte romana, en relación co seu contexto	HAB1.4.1. Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		histórico e cultural.	históricas ou historiográficas.	
			HAB1.4.2. Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.3. Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.	CCEC CCL
			HAB1.4.4. Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.5. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB1.4.6. Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB1.4.7. Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.	CCEC CCL CAA
n	B1.5. Función social da arte en Roma.	B1.5. Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC CCL CSC
de m n	B1.6. Comentario de obras de arte: Roma.	B1.6. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte romana, aplicando un método que abranca diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida, Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.	CCEC CCL CAA
			HAB1.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.	
de g m n	B1.7. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B1.7. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB1.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre Fidias.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			HAB1.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo escultórico de "Laocoonte e os seus fillos".	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B1.8. Conservación do patrimonio: arte grecorromana	B1.8. Respetar as creacións artísticas da Antigüidade grecorromana, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que cómpre conservar.	HAB1.8.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval 			
n	B2.1. Achega cristiá na arquitectura e na iconografía.	B2.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte paleocristiá, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.1.1. Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB2.1.2. Describe a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.	CCEC CCL CSC
			HAB2.1.3. Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martirios" paleocristiáns, e as súas partes.	CCEC CCL
			HAB2.1.4. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	CCEC CCL CAA
n	B2.2. Arte bizantina.	B2.2. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte bizantina, en relación co seu	HAB2.2.1. Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		contexto histórico e cultural.	HAB2.2.2. Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.	CCEC CCL CAA
			HAB2.2.3. Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.	CCEC CCL CAA
d e m n	B2.3. Comentario de obras de arte bizantina	B2.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte bizantina, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.3.1. Identifica, analiza e comenta o mosaico do Cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.	CCEC CCL CAA
n p	B2.4. Arte prerrománica.	B2.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte prerrománica, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.4.1. Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.	CCEC CCL
			HAB2.4.2. Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Pedro da Nave (Zamora), Santa María do Naranco (Oviedo), San Miguel da Escalada (León), Santa	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	
n	B2.5. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. Iconografía románica.	B2.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.5.1. Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB2.5.2. Describe as características e as función das igrexas e dos mosteiros na arte románica.	CCEC CCL CSC
			HAB2.5.3. Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.	CCEC CCL
n	B2.6. Función social da arte románica.	B2.6. Explicar a función social da arte románica, especificando o papel de clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.6.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica.	CCEC CCL CSC
d e m	B2.7. Comentario de obras de arte románica.	B2.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte románica, aplicando un método que abrangue diferentes	HAB2.7.1. Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n		enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	
n	B2.8. Achega do Gótico: expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. Pintura italiana e flamenga, orixe da pintura moderna.	B2.8, Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.8.1. Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB2.8.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.	CCEC CCL CAA
			HAB2.8.3. Describe as características e a evolución da escultura gótica, e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.	CCEC CCL CAA
			HAB2.8.4. Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB2.8.5. Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.	CCEC CCL CAA
n	B2.9. Función social da arte gótica.	B2.9. Explicar a función social da arte gótica, especificando o papel desempeñado por clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.9.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.	CCEC CCL CSC CAA
d e m n	B2.10. Comentario de obras de arte gótica.	B2.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte gótica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	CCEC CCL CAA
			HAB2.10.2. Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.	CCEC CCL CAA
			HAB2.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua,	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			"Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.	
n p	B2.11. O peculiar desenvolvemento artístico da Península Ibérica. Arte hispanomusulmá. O Románico no Camiño de Santiago. O Gótico e a súa longa duración.	B2.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica e gótica española e hispano-musulmá, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.11.1. Explica as características e evolución da arte románica e gótica en España.	CCEC CCL CAA
			HAB2.11.2. Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB2.11.3. Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.	CCEC CCL CSC
			HAB2.11.4. Explica a evolución da arte hispanomusulmá.	CCEC CCL CAA
			HAB2.11.5. Explica as características da arte mudéjar e específica, con exemplos de obras concretas, as	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			diferenzas entre o mudéxar popular e o cortesán.	CAA
d e m n p	B2.12. Comentario de obras de arte medieval española.	B2.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte medieval española, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloria da catedral de Santiago.	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas murais románicas: bóveda da Anunciación aos pastores no Panteón Real de San Isidoro de León, e ábsida de San Clemente de Tahull (Lleida).	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB2.12.4. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.5. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas góticas: tímpano da Portada do Sarmental da catedral de Burgos, e retablo de Gil de Siloé, na Cartuxa de Miraflores (Burgos).	CCEC CCL CAA
			HAB2.12.6. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras hispanomusulmás: Mesquita de Córdoba, Aljafería de Zaragoza, Giralda de Sevilla e Alhambra de Granada.	CCEC CCL CAA
d e g m n	B2.13. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B2.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB2.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Final na arte medieval.	CCEC CCL CAA CD CSIEE

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h n p	B2.14. Conservación do patrimonio: arte medieval.	B2.14. Respetar as creacións da arte medieval, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB2.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.	CCEC CCL CSC
			HAB2.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno 				
n	B3.1. Renacemento. Patróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas de grandes artistas do Renacemento italiano.	B3.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.2. Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.3. Especifica as características da escultura renacentista italiana e	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	
			HAB3.1.4. Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.5. Compara a pintura italiana do Quattrocento coa dos pintores góticos flamengos contemporáneos.	CCEC CCL CAA
			HAB3.1.6. Explica a peculiaridade da pintura veneciana do Cinquecento e cita os artistas máis representativos.	CCEC CCL CAA
n	B3.2. Función social da arte no Renacemento	B3.2. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.2.1. Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.	CCEC CCL CSC

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e m n	B3.3. Comentario de obras de arte: arte do Renacemento.	B3.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Renacemento, aplicando un método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.	CCEC CCL CAA
			HAB3.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso" (da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade" do Vaticano, "David", "Moisés" e as	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.	
			HAB3.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Renacemento italiano: "O tributo da moeda" e "A Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea" e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas" de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final" da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino" e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B3.4. A recepción da estética renacentista na Península Ibérica.	B3.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.4.1. Especifica as características peculiares do Renacemento español en comparación co italiano.	CCEC CCL CAA
			HAB3.4.2. Describe a evolución da arquitectura renacentista española.	CCEC CCL CAA
			HAB3.4.3. Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.	CCEC CCL CAA
			HAB3.4.4. Explica as características da pintura de El Greco a través dalgúns das súas obras máis representativas.	CCEC CCL CAA
d e m n	B3.5. Comentario de obras de arte: arte española do Renacemento.	B3.5. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.5.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.5.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do Renacemento español: "Sacrificio de Isaac" do retablo de San Bieito de Valladolid, de Alonso Berruguete; "Santo enterro", de Juan de Juni.	CCEC CCL CAA
			HAB3.5.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga" ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".	CCEC CCL CAA
n	B3.6. Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.	B3.6. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.6.1. Explica as características esenciais do Barroco.	CCEC CCL
			HAB3.6.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.3. Compara a arquitectura barroca coa renacentista.	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
				CAA
			HAB3.6.4. Explica as características xerais do urbanismo barroco.	CCEC CCL
			HAB3.6.5. Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David" por Michelangelo e por Bernini.	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.6. Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.	CCEC CCL CAA CSC
			HAB3.6.7. Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.	CCEC CCL CAA
			HAB3.6.8. Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenga e holandesa.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B3.7. Función social da arte no Barroco.	B3.7. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.7.1. Describe o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.	CCEC CCL CSC
de m n	B3.8. Comentario de obras de arte: arte do Barroco.	B3.8. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Barroco, aplicando un método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.8.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.	CCEC CCL CAA
			HAB3.8.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.8.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "Vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Triunfo de Baco e Ariadna", na bóveda do pazo Farnese de Roma, de Annibale Carracci; "Adoración do nome de Xesús", bóveda de Il Gesù en Roma, de Gaulli (Il Baciccia); "Adoración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulpy", "A rolda nocturna", de Rembrandt.	CCEC CCL CAA
n	B3.9. Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. Imaxinaría barroca. Achega da pintura española: grandes figuras do Século de Ouro.	B3.9. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.9.1. Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.	CCEC CCL CAA
			HAB3.9.2. Explica as características da imaxinaría barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.9.3. Explica as características xerais da pintura española do século XVII.	CCEC CCL
			HAB3.9.4. Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis significativas.	CCEC CCL CAA
d e m n	B3.10. Comentario de obras de arte: arte española do Barroco.	B3.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Barroco, aplicando un método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.	CCEC CCL CAA
			HAB3.10.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández; "Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB3.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob" e "O zambro", de Ribera; "Bodegón" do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a cabalo", "A Venus do espello", "As meninas" e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha" e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.	CCEC CCL CAA
n	B3.11. Século XVIII. Mantemento do Barroco. Refinamento rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.	B3.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do século XVIII, relacionando cada un dos seus estilos cos	HAB3.11.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.	CCEC CCL CAA CSC

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB3.11.2. Compara o Barroco tardío e o Rococó, e especifica a diferente concepción da vida e a arte que encerran.	CCEC CCL CAA CSC
			HAB3.11.3. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.	CCEC CCL CSC
			HAB3.11.4. Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.	CCEC CCL CAA
			HAB3.11.5. Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.	CCEC CCL CAA
			HAB3.11.6. Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.	CCEC CCL CAA
			HAB3.11.7. Explica a figura de Salzillo como derradeiro representante da	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			imaxinaría relixiosa española en madeira policromada.	CAA
d e m n p	B3.12. Comentario de obras de arte: arte do século XVIII.	B3.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do século XVIII, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Hospicio de San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Pazo Real de Madrid, de Juvara e Sacchetti; Panteón de París, de Soufflot; Museo do Prado en Madrid, de Juan de Villanueva.	CCEC CCL CAA
			HAB3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas do século XVIII: "A oración no horto", de Salzillo; "Eros e Psique" e "Paulina Bonaparte", de Canova.	CCEC CCL CAA
			HAB3.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de David: "O xuramento dos Horacios" e "A morte de Marat".	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e g m n	B3.13. Traballo de investigación en historia da arte.	B3.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B3.14. Conservación do patrimonio: arte moderna.	B3.14. Respetar as creacións da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB3.14.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación 				
n	B4.1. A figura de Goya.	B4.1. Analizar a obra de Goya e identificar nela os trazos propios das correntes da súa época e os que anticipan diversas vangardas posteriores.	HAB4.1.1. Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Bordeos.	CCEC CCL CAA
			HAB4.1.2. Compara a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e m n	B4.2. Comentario de obras de arte: Goya.	B4.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas de Goya, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808"; desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra"; "Saturno devorando un fillo" e "A leiteira de Bordeos".	CCEC CCL CAA
n	B4.3. A Revolución Industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. Nacemento do urbanismo moderno.	B4.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.3.1. Describe as características e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial.	CCEC CCL CAA CSC CMCCT
			HAB4.3.2. Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.	CCEC CCL CAA
			HAB4.3.3. Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB4.3.4. Explica as características do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.	CCEC CCL CAA
			HAB4.3.5. Explica as características e principais tendencias da arquitectura modernista.	CCEC CCL
			HAB4.3.6. Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura.	CCEC CCL
			HAB4.3.7. Describe as características e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX.	CCEC CCL
d e m n	B4.4. Comentario de obras de arte: arquitectura do século XIX.	B4.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n	B4.5. Evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo e Simbolismo. Os postimpresionistas, xerme das vangardas pictóricas do século XX.	B4.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da pintura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.5.1. Describe as características do Romanticismo na pintura e distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.2. Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.3. Explica o Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.	CCEC CCL CSC
			HAB4.5.4. Compara o Realismo co Romanticismo.	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.5. Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB4.5.6. Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes artísticas do século XX.	CCEC CCL CAA
			HAB4.5.7. Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.	CCEC CCL CAA
n	B4.6. Función social da arte no século XIX.	B4.6. Explicar a evolución cara á independencia dos artistas respecto aos clientes, especificando o papel desempeñado polas academias, os salóns, as galerías privadas e os marchantes.	HAB4.6.1. Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.	CCEC CCL CSC

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e m n	B4.7. Comentario de obras de arte: o século XIX.	B4.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da pintura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.7.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de Courbet; "O ánxelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.	CCEC CCL CAA
n	B4.8. Escultura: mantemento do clasicismo. Rodin.	B4.8. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da escultura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e	HAB4.8.1. Relaciona a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en	CCEC CCL CAA CSC

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		culturais.	prazas, parques e avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).	
			HAB4.8.2. Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.	CCEC CCL
d e m n	B4.9. Comentario de obras de arte: século XIX.	B4.9. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da escultura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais".	CCEC CCL CAA
d e g m n	B4.10. Traballo de investigación en historia da arte.	B4.10. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB4.10.1. Realiza un traballo de investigación sobre as exposicións universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico.	CCEC CCL CAA CD CSIEE

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	B4.11. Conservación do patrimonio: arte do século XIX.	B4.11. Respetar as creacións da arte do século XIX, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB4.11.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE
▪ Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX				
n	B5.1. O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo.	B5.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das vangardas artísticas das artes plásticas na primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.1.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.	CCEC CCL CSC
			HAB5.1.2. Describe a orixe e as características do Fauvismo.	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB5.1.3. Describe o proceso de xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.	CCEC CCL CAA CSC
			HAB5.1.4. Describe o ideario e os principios do futurismo.	CCEC CCL
			HAB5.1.5. Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".	CCEC CCL CAA
			HAB5.1.6. Describe o proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distingue a vertente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo.	CCEC CCL CAA
			HAB5.1.7. Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			nun contexto de crise.	CSC
			HAB5.1.8. Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.	CCEC CCL
			HAB5.1.9. Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.	CCEC CCL
			HAB5.1.10. Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Craterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
n e	B5.2. Comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade do século XX.	B5.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da plástica da primeira metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB5.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerxe", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Lírica" e "Sobre branco II", de Kandinsky; "Cadrado negro", de Malevich; "Composición II", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "O elefante das Celebes", de Ernst; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín" e "Mulleres e paxaros á luz da lúa", de Miró; "O xogo lúgubre" e "A persistencia da memoria", de Dalí.	CCEC CCL CAA
			HAB5.2.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas: "O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello",	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.	
n	B5.3. Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.	B5.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura da primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.3.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura.	CCEC CCL CAA
			HAB5.3.2. Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.	CCEC CCL CAA
en	B5.4. Comentario de obras de arte: arquitectura da primeira metade do século XX.	B5.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura da primeira metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB5.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas: edificio da Bauhaus en Dessau (Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e g m n	B5.5. Traballo de investigación en Historia da Arte.	B5.5. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías.	HAB5.5.1. Realiza un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españoles Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC).	CCEC CCL CAA CD CSIEE
d h m n p	B5.6. Conservación do patrimonio: arte do século XX.	B5.6. Respetar as manifestacións da arte da primeira metade do século XX, valorando a súa importancia como expresión da profunda renovación da linguaxe artística na que se sustenta a liberdade creativa actual.	HAB5.6.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.	CCEC CCL CAA CSIEE
▪ Bloque 6. A universalización da arte desde a segunda metade do século XX				
n	B6.1. Predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: High Tech, arquitectura Posmoderna e Deconstrución.	B6.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura desde a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual.	HAB6.1.1. Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.	CCEC CCL CSC
			HAB6.1.2. Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			arquitectura.	
			HAB6.1.3. Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.	CCEC CCL CAA
d e m n	B6.2. Comentario de obras de arte: arquitectura desde a segunda metade do século XX.	B6.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangas diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "Unité d'habitation" en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagram en Nova York, de M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT & T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	CCEC CCL CAA
n	B6.3. Artes plásticas: das segundas vangardas á posmodernidade.	B6.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas desde a segunda metade do	HAB6.3.1. Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto	CCEC CCL

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		século XX, no marco das novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan o mundo actual.	norteamericano.	CAA
			HAB6.3.2. Explica a abstracción postpictórica.	CCEC CCL
			HAB6.3.3. Explica o Minimalismo.	CCEC CCL
			HAB6.3.4. Explica a arte cinética e a Op-Art.	CCEC CCL
			HAB6.3.5. Explica a arte conceptual.	CCEC CCL
			HAB6.3.6. Explica a Arte Povera.	CCEC CCL
			HAB6.3.7. Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB6.3.8. Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.	CCEC CCL
			HAB6.3.9. Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.	CCEC CCL
d e m n	B6.4. Comentario de obras de arte: a arte desde a segunda metade do século XX.	B6.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.4.1. Identifica o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analiza e comenta as seguintes obras: "Pintura" (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J. Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe" (serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra" (estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X),	CCEC CCL CAA

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.	
n	B6.5. Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo e cómic. Combinación de linguaxes expresivas.	B6.5. Explicar o desenvolvemento e a extensión dos novos sistemas visuais, como a fotografía, o cine, a televisión, o cartelismo ou o cómic, especificando o modo en que combinan diversas linguaxes expresivas.	HAB6.5.1. Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.	CCEC CCL
i n	B6.6. Impacto das novas tecnoloxías na difusión e na creación artística.	B6.6. Describir as posibilidades que abriron as novas tecnoloxías, e explicar os seus efectos tanto para a creación artística como para a difusión da arte.	HAB6.6.1. Especifica as posibilidades que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	CCEC CCL CMCCT CD
n	B6.7. Arte e cultura visual de masas.	B6.7. Identificar a presenza da arte na vida cotiá, e distinguir os ámbitos en que se manifesta.	HAB6.7.1. Define o concepto de cultura visual de masas, e describe os seus trazos esenciais.	CCEC CCL CSC

Historia da Arte. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HAB6.7.2. Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	CCEC CCL CSC ▪
h n p	B6.8. O patrimonio artístico como riqueza cultural. A preocupación pola súa conservación. A UNESCO.	B6.8. Respetar as manifestacións da arte de todos os tempos, valorándoas como patrimonio cultural herdado que se debe conservar e transmitir ás xeracións futuras, e explicar que é o Patrimonio Mundial da UNESCO, así como a súa orixe e a súa finalidade.	HAB6.8.1. Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.	CCEC CCL
			HAB6.8.2. Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.	CCEC CCL CAA CD CSIEE
	▪ Bloque 7. O vocabulario artístico			
e n	B7.1. Vocabulario artístico.	B7.1. Utilizar a terminoloxía específica da arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os elementos e as técnicas principais.	HAB7.1.1. Utiliza con corrección a terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.	CCEC CCL

2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

Os indicadores de logro están axustados ao grao mínimo.

3. Procedementos e instrumentos de avaliación

Utilizaranse diversos procedementos e instrumentos de avaliación segundo as características do alumnado e os obxectivos a acadar.

Valoración de probas escritas de diverso tipo: exames de redacción de comentarios ou preguntas abertas, semiabertas ou pechadas tipo definicións (modelo ABAU), exames de resposta múltiple, definicións breves.

Valoración cualitativa e cuantitativa de pequenos traballos individuais e colectivos co uso das TIC.

Valoración de comentarios, tarefas e exercicios na aula e fóra do horario escolar.

Valoración de traballos e lecturas voluntarias.

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

A programación debe ser desenvolvida cunha metodoloxía práctica e activa que xire ao redor da necesidade dun traballo persoal por parte do alumno combinado coa elaboración de actividades en pequeno grupo. Este enfoque concrétase nos seguintes aspectos:

- Partir da competencia inicial do alumnado para incitalo ao coñecemento artístico ou histórico e asegurar a construción de aprendizaxes significativas, establecendo relacións entre o que os alumnos saben e o que descoñecen e tendo en conta a atención á diversidade
- Cos recursos dispoñibles, poñer en práctica diversas vías de aprendizaxe tendo en conta a posibilidade de implementar medidas de reforzo educativo. Fomentar métodos de traballo que lles resulten eficaces para o estudo.
- Combinar unha metodoloxía expositiva e unha metodoloxía indagatoria. A presentación dos contidos e da información xeral farase habitualmente de forma expositiva, aínda que se propicie a reflexión dos alumnos mediante a análise de obras artísticas, documentos, vídeos. O profesor facilitará o acceso á información explicando e analizando os contidos e matizando as solucións as cuestións que se propoñan. Sempre que sexa posible integraranse o uso das TIC na aula.
- Requirit o esforzo do alumno para a construción do seu propio coñecemento integrando diversas fontes de información, desenvolvendo a capacidade de facer

análises e potenciando a expresión escrita (elaboración de resumos, comentarios) e actividades orais e mesmo creativas.

- Fomentarase metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean presentes.

f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar

1.- Material facilitado polo profesor (apuntes, documentos, fichas de traballo, esquemas) a través da Aula Virtual.

2.- Libro de consulta (non obrigatorio). VV.AA Historia da arte. 2º Bacharelato. Ed. Vicens Vives.

3.- Recursos audiovisuais.

4.- Uso das TIC e enlaces a páxinas web

5.- Libros de reforzo e ampliación.

6.- Libros de lectura voluntaria, de consulta ou ampliación dispoñibles na biblioteca.

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado**1. NOTAS DE CADA AVALIACIÓN PARCIAL.****A.- PROBAS ESCRITAS.****Representarán o 90% da cualificación de cada avaliación.**

Realizaranse dous exames como mínimo por avaliación, agás na terceira avaliación que haberá soamente un. Na primeira e segunda avaliación haberá **un exame modelo ABAU (cunha opción) que suporá un 70% da nota da avaliación e un ou varios exames de resposta múltiple cunha cualificación máxima dun 20% da nota de avaliación.** Na terceira avaliación haberá un exame modelo ABAU cunha cualificación dun 90% da nota da avaliación.

Os exames serán sobre os estándares de aprendizaxe e seguirán as indicacións do grupo de traballo da CIUG, estas poden variar ao longo do curso e delas serán debidamente informado o alumnado.

En todos os exames modelo ABAU haberá:

- Definicións de termos artísticos (dous puntos)
- Redacción de comentarios de obras artísticas seguindo o modelo proposto pola CIUG (oito puntos).

Segundo a dispoñibilidade horaria, os exames modelo ABAU terán ás veces que realizarse en dúas clases por falta de tempo pero forman parte do mesmo exame (parte teórica e comentarios de obras artísticas).

Cada exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indicarse a puntuación correspondente. O exame estará aprobado cando acade unha cualificación de 5 puntos. Nos exames con preguntas de redacción e tal como establecen os criterios de corrección da ABAU, a expresión escrita forma parte da avaliación sen seguir unha porcentaxe exacta xa que se trata dunha proba de madurez global.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaránselle exames escritos seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado. A cualificación dos exames escritos tamén representará o 90% da cualificación final da avaliación.

Cando un alumno/a non se presente a un exame escrito terá que presentar un xustificante oficial que acredite que a súa falta de asistencia, segundo o regulamento do centro, se está xustificada se lle repetirá o exame escrito outro día.

No caso de detectar que un alumno/a está a facer un exame fraudulento (copia, apuntes, substitución de follas, coñecer previamente as preguntas, recorrer indebidamente a métodos tecnolóxicos como reloxos, auriculares...) será amoestado/a no momento, retirándosele o exame, que se cualificará cun 0.

B.- OBSERVACIÓN NA AULA (exercicios e comentarios), TRABALLOS E EXPOSICIÓNS

Representará o 10% da cualificación de cada avaliación.

O profesorado rexistrará, no caderno de notas do profesor/a, iDoceo, folla Excel, etc., anotacións sobre:

- A resolución oral das tarefas ou exercicios de clase e dos deberes feitos no caderno do alumno/a.
- Respostas por parte dos alumnos a cuestións orais feitas polo profesor/a.
- Realización de comentarios, composicións, resumos, esquemas ou actividades encargadas polo profesor en relación a cada un dos temas
- Traballos realizados polos alumnos/as como proxectos de investigación, de forma individual ou en pequenos grupos. Neles non só se terá en conta o contido senón tamén a estrutura, organización, forma da presentación, puntualidade na entrega e a utilización das TICS, tanto na investigación como na presentación e/ou exposición dos resultados (presentación en PowerPoint e outros medios audiovisuais).

Os traballos non entregados en prazo ou non superados son perdas directa de nota; a non presentación representará automaticamente un 0 neste apartado (non implican suspenso pero imposibilitan o acceso á nota máxima).

A cualificación final de cada avaliación será a suma de:

- Probas escritas: 90% da cualificación
- Observación na aula, tarefas e traballos individuais e/ou colectivos (en grupo): 10% da cualificación.

A avaliación considerarase aprobada cando o alumno/a acade unha cualificación de 5. Unha vez acadada a cualificación de 5 na avaliación, aquel alumnado que desexen subir a nota de avaliación poden facer lecturas de libros ou traballos voluntarios que terán unha cualificación máxima de **0,5 puntos**, logo de realizar unha posta en común ou unha actividade sobre a mesma.

A cualificación do curso será a media aritmética das cualificacións **reais** correspondentes ás tres avaliacións aprobadas.

Para o **redondeo da nota** valorarase positiva ou negativamente:

- Esfuerzo do alumnado que se reflicte na presentación e resolución de exames.

Aínda que non se acade o aprobado nun exame o alumno/a deberá amosar un grao de realización mínimo e interese por mellorar os seus resultados.

- A entrega puntual dos traballos e a elaboración de exercicios e tarefas na aula.

Tendo isto en consideración

- Os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior
- Os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior

Non se contemplan recuperacións de exames illados durante a avaliación.

2. AVALIACIÓN FINAL ORDINARIA

A.- PROBA ESCRITA FINAL

Terán que presentarse aqueles alumnos/as que, ou ben teña suspensas todas as avaliacións ou a media das tres avaliacións non chegue á cualificación de 5.

O exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indícarase a puntuación correspondente.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaránselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

O alumnado que desexe mellorar as súas notas de avaliación poden presentarse para subir nota ao exame de avaliación final avisando previamente ao profesorado. Teñen a opción de lelo, de facelo e non entregalo. No caso de entregar o exame terase en conta esta última cualificación á hora de facer as medias.

B.- CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN FINAL ORDINARIA

Calcularase facendo a media aritmética das **cualificacións reais** das tres avaliacións tendo en conta a nota da recuperación final se é o caso.

O redondeo rexerase polos mesmos criterios que nas avaliacións ordinarias: á alza por enriba do 0.7 e á baixa no caso contrario.

3. AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

A.- PROBA ESCRITA EXTRAORDINARIA

O alumnado avaliado negativamente na avaliación final ordinaria do curso deberá presentarse á avaliación extraordinaria de xuño.

Deberá realizar unha proba escrita de toda a materia e amosar un grao suficiente de consecución dos estándares de aprendizaxe polos que se pregunte.

A proba escrita valorarase de cero a dez puntos e seguirá o modelo da proba da ABAU con dúas opcións.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaráselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

B.- CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

A proba escrita está aprobada se acada unha cualificación de cinco puntos.

Ao ser unha avaliación extraordinaria só cabe como criterio o redondeo matemático, de ser o caso (á alza por enriba do 0.7 e á baixa no caso contrario).

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

Mecanismos de avaliación e modificación da programación didáctica

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria. [Só bach].				

20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

A práctica docente avaliarase a través destes indicadores co fin de facer un seguimento sobre estes aspectos:

- Motivación do alumnado
- Planificación axeitada dos contidos (temporalización)
- Desenvolvemento do proceso de ensino en canto aos contidos e actividades desenvolvidas.
- Valoración dos procesos de avaliación, recuperación e cualificación

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Non procede

- j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato**

Non procede

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

Ao comezo de curso o profesor propoñerá a través da observación e reflexión dunha serie de obras valorar o nivel de coñecementos previos que posúe o alumnado e indagará na súa motivación para o estudo da materia, as razóns da súa elección e o que pretenden acadar co seu estudo.

A avaliación destes aspectos farase oralmente. Se o grupo é numeroso estas cuestións poden ser recollidas por escrito.

l) Medidas de atención á diversidade

Aplicaranse as medidas establecidas no artigo 48 da Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade, e cubriranse os modelos correspondentes publicados no Plan Xeral do Centro para deixar constancia dos reforzos e apoios aplicados segundo as necesidades individualizadas de cada alumno/a.

Do mesmo xeito, en colaboración co Departamento de Orientación levaranse a cabo as medidas de atención á diversidade tanto dentro como fóra da aula tendo en conta os recursos humanos e materiais dispoñibles.

Dentro da aula o profesorado adaptará os contidos, deseñará estratexias e diversificará os instrumentos de avaliación coa finalidade de que todo o alumnado podan acadar os obxectivos do curso e poidan desenvolver ao máximo todas as súas capacidades.

m) Concreción dos elementos transversaris que se traballarán no curso que corresponda

Traballaranse os seguintes elementos transversais:

- Fomento da lectura e a comprensión lectora: a través da lectura en clase e de lecturas propostas de documentos, fragmentos de obras literarias, traballarase unha lectura comprensiva que invite ao lecer, ao estudo e a reflexión.
- Impulso da comunicación audiovisual e do uso das TIC que permita localizar e seleccionar datos de maneira áxil, empregando as novas tecnoloxías como instrumentos de motivación, de comunicación e de acceso á lectura.
- Desenvolvemento da expresión oral e escrita que forman parte das destrezas básicas nas diferentes linguas: escoitar, falar, ler, escribir.
- Promoverase en todos os ámbitos o desenvolvemento da igualdade entre homes e mulleres con especial fincapé na prevención da violencia contra as mulleres. Asemade o rexeitamento contra discriminacións por razón de sexo e raza e as actitudes xenófobas.
- A educación para a paz . O estudo dos conflitos bélicos fará afondar nunha educación en valores pacifistas e rexeitamento das actitudes violentas.
- A través dunha metodoloxía activa e participativa, os alumnos afianzarán o espírito emprendedor, o traballo en equipo, a autonomía e o sentido crítico.
- A educación cívica e constitucional servirá para exercer a cidadanía de forma democrática e mellorar as relacións interpersoais a través do diálogo a través de actividades que favorecen a participación e a convivencia

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico

Para o nivel de 2º Bacharelato na materia de Arte, contéplanse varias saídas ao longo do curso escolar: visita á Catedral de Santiago de Compostela (se é posible combinándoo coa visita algunha das exposicións do Museo Gaiás) e ao Museo de Belas Artes da Coruña.

ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora

Unha vez ao mes como é preceptivo e de ser posible en reunións informais ao longo da semana, o Departamento valorará o seguimento da programación e as posibles dificultades. De forma periódica supervisarase a páxina da CIUG co fin de facer os cambios que fosen necesarios e se informará dos mesmos aos alumnos.

Ao final de cada trimestre, haberá unha análise dos resultados da avaliación por grupos e materias e propoñerase as medidas de mellora se é o caso.

Ao rematar o curso, logo de ter os resultados das avaliacións finais, o Departamento fará unha avaliación do proceso de ensino e da programación coa fin de facer os cambios necesarios para o próximo curso.

MATERIA: XEOGRAFÍA 2º BACHARELATO**a) Introducción e contextualización**

Como establece o currículo do Bacharelato (decreto 86/2015), a Xeografía ocúpase especificamente do espazo, as paisaxes e as actividades que se desenvolven sobre o territorio, e analiza a relación entre a natureza e a sociedade, así como as súas consecuencias. Ten como obxectivo a comprensión do territorio, produto da interrelación de múltiples factores, e, ademais, que o alumnado poida explicar a realidade xeográfica española, con especial atención ao territorio galego, como referente e identidade próxima. Grazas a este coñecemento adquirido, a xeografía pode transmitir a idea de responsabilidade dentro da sociedade, posto que o ser humano é o principal axente de transformación do medio natural: desta maneira, a materia de Xeografía participa moi profundamente na formación en valores no eido dos principios do desenvolvemento sustentable e o medio, como recurso escaso e non renovable.

O uso dos instrumentos propios desta disciplina (entre outros a cartografía, e imaxes ou estatísticas de distinto tipo) achega a posibilidade de analizar e realizar interpretacións globais, sistemáticas e integradas da realidade, identificar as unidades territoriais, as paisaxes, e os resultados da actividade humana para poder coñecer e comprender o espazo. Deste xeito, a materia de Xeografía proposta neste curso ten como obxectivos fundamentais dar unha interpretación global e interrelacionada de cada fenómeno xeográfico, e ofrecer os mecanismos que sirvan para dar respostas e explicacións aos problemas do territorio español; unhas aprendizaxes que leven á comprensión da coevolución socioecolóxica dos territorios.

A distribución de contidos que se propón pretende afianzar os coñecementos sobre xeografía adquiridos na ESO e, por outra banda, afondar no coñecemento da ciencia xeográfica para proporcionar as conexións con opcións posteriores.

A xeografía de España non pode concibirse só na diversidade que lle proporcionan as comunidades autónomas, senón que é necesario coñecer ademais as interdependencias que a vinculan co resto do mundo, en especial coa Unión Europea (UE), xa que estes aspectos teñen a súa tradución nos procesos de organización do territorio. Os conxuntos espaciais cos que o noso país se relaciona (UE, áreas xeograficamente próximas e outras zonas do mundo cuxos aspectos políticos, sociais e económicos manteñen relacións con España) inclúense nun tema final que contextualizará España nas súas relacións coa UE

e co resto do mundo. Ademais, a través destes coñecementos rescátanse os aspectos aprendidos polo alumnado que non deben perderse.

No curso actual, tendo en conta o contexto actual de pandemia ocasionada polo virus SARS-CoV-2 (COVID 19), figura un anexo no que se establece especificacións sobre a programación en caso de ser necesaria unha educación semipresencial ou non presencial. Os principios xerais que prevalecerán en todas as clases serán a adecuada educación para a saúde e a educación do manexo da Aula Virtual (uso das TIC) sempre seguindo as indicacións dos protocolos que marquen as autoridades sanitarias e educativas. Pretendemos priorizar polo tanto a seguridade sanitaria dos nosos alumnos e das súas familias e o acceso á educación en calquer tipo de escenario

b) Concreción ao desenvolvemento das competencias clave

A materia fai achegas ás seguintes competencias:

A. Comunicación lingüística (CCL): a través de textos expositivos, comentarios de texto ou outras fontes históricas como mapas, imaxes, comentarios artísticos..., resumos e exposicións orais

B. Competencia matemática e competencias básicas e tecnoloxía (CMCCT): está integrada no currículo de materia a través do tratamento de series estatísticas e gráficos.

C. Competencia dixital (CD): hoxe en día ferramenta necesaria para o proceso de ensino e busca de información. Tendo en conta os recursos dispoñibles se facilitará o acceso á mesma por parte do alumnado especialmente na elaboración de traballos en grupo ou individuais.

D. Aprender a aprender (CAA): están moi presentes e de maneira constante ao longo do bacharelato na súa vertente máis instrumental xa que resulta a base para proseguir estudos superiores co fin de acadar un maior nivel de autonomía. Promoverase a realización de traballos, exposicións, composicións ou comentarios que integren diferentes formas de coñecemento.

E. Competencias sociais e cívicas: recibe un tratamento moi específico en Historia e se facilita a través do traballo en equipo, nos debates e intervencións así como no estudo e reflexión sobre ámbitos como a defensa dos dereitos humanos ou calquera situación de inxustiza, tortura...

F. Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE): proposta de novos temas do seu interese e debates, uso da prensa con sentido crítico, fomento na participación en traballos colaborativos, promover a curiosidade e as ganas de aprender a través de saídas ou actividades complementarias.

G. Conciencia e expresións culturais: a través do estudo da historia de España e Galicia o alumno poderá valorar as achegas culturais, aprender delas e observar os puntos en común e as diferenzas.

c) Concreción dos obxectivos para o curso

1	Comprender e explicar o territorio galego e español como un espazo dinámico, caracterizado polos contrastes e a complexidade territorial, resultado da interacción de decisión políticas e de procesos sociais, económicos, tecnolóxicos e culturais, que actuaron nun marco natural e histórico.
2	Identificar e comprender as interrelacións das variables que interveñen na organización do territorio para analízalo e interpretalo criticamente, empregando con corrección tanto as técnicas como o vocabulario xeográfico e aplicándoo ao coñecemento do contorno.
3	Coñecer as características dos diferentes medios naturais existentes en Galicia e en España, identificando os trazos xeográficos que os definen, poñéndoo en relación cos espazos europeos e mundiais.
4	Comprender a distribución, estrutura e dinámica da poboación e analizar criticamente as situación de desigualdade e discriminación socioeconómica, de xénero e étnico-cultural, e mais a súa pegada na configuración do territorio creando situacións de segregación espacial.
5	Analizar os distintos modos de explotación dos recursos, así como as actividades produtivas e os seus impactos territoriais e ambientais, recoñecendo a interrelación entre o medio e os grupos humanos como xeradora de espazos xeográficos diferenciados.
6	Interesarse activamente pola calidade do medio natural, ser conscientes da inestabilidade dos medios xeográficos de Galicia e España no contexto europeo e mundial e dos problemas derivados de certas actuacións humanas, así como entender a necesidade de políticas de ordenación territorial, ambientais e de xestión de recursos acordes co desenvolvemento sostible.
7	Comprender as relación que existen entre os territorios que integran España, e destes coa Unión Europea, desenvolvendo actitudes de coñecemento, aprecio e cooperación cara aos espazos próximos e afastados, superando os estereotipos e prexuízos.
8	Explicar a posición de España e de Galicia nun mundo interrelacionado, no que coexisten procesos de uniformación da economía e de crecente desigualdade socioeconómica.
9	Comprender e analizar a realidade xeográfica galega, a súa diversidade interna, a inserción en España e Europa desde una posición periférica e as relación co resto do mundo, marcadas historicamente pola emigración.

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:

1. Temporalización

• **Primeira avaliación:**

Bloque 1. A Xeografía e o estudo do espazo xeográfico.

Bloque 2. O relevo español: a súa diversidade xeomorfolóxica.

Bloque 3. A diversidade climática e a vexetación.

Bloque 4. A hidrografía

Bloque 5. As paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade.

• **Segunda avaliación**

Bloque 11. Formas de organización territorial.

Bloque 12. España en Europa e no mundo.

Bloque 6. A poboación española.

Bloque 7. O espazo rural e as actividades do sector primario.

• **Terceira avaliación:**

Bloque 8. As fontes de enerxía e o espazo industrial.

Bloque 9. O sector servizos.

Bloque 10. O espazo urbano.

En cada bloque centrarémonos no desenvolvemento das cuestións teóricas e vocabulario e na resolución dos prácticos propostos nas directrices do grupo de traballo da CIUG da materia de Xeografía.

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. A xeografía e o estudo do espazo xeográfico				
d e g i l	B1.1. Concepto de xeografía. Métodos e ferramentas propias da disciplina.	B1.1. Recoñecer a peculiaridade do coñecemento xeográfico utilizando as súas ferramentas de análise e os seus procedementos.	XHB1.1.1. Describe a finalidade do estudo da xeografía, e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B1.2. Características do espazo xeográfico. Concepto de paisaxe como resultado da interacción entre factores naturais e culturais. Desenvolvemento sustentable.	B1.2. Identificar o espazo xeográfico como tal nas súas diversas ocupacións, entendéndoo como centro de relacións humanas e sociais.	XHB1.2.1. Identifica as paisaxes xeográficas.	CMCCT CAA CCL
			XHB1.2.2. Enumera e describe as características das paisaxes xeográficas.	CMCCT CAA
d g i l	B1.3. Representación gráfica do espazo xeográfico a distintas escalas.	B1.3. Distinguir e analizar os tipos de planos e mapas con diferentes escalas, identificándoos como ferramentas de representación do espazo xeográfico	XHB1.3.1. Utiliza adecuadamente as ferramentas características da ciencia xeográfica.	CMCCT CAA CD
d g	B1.4. Planos e mapas: compoñentes e análise. O mapa topográfico nacional a escala 1:50.000.	B1.4. Analizar e comentar o mapa topográfico nacional E: 1/50.000.	XHB1.4.1. Extrae información do mapa topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.	CMCCT CAA

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
i l				CD
			XHB1.4.2. Extrae a información de mapas e planos de diferentes escalas.	CMCCT CD
d e g i l	B1.5. Técnicas cartográficas.	B1.5. Diseñar e comparar mapas sobre espazos xeográficos próximos utilizando os procedementos característicos.	XHB1.5.1. Identifica nunha paisaxe as diferenzas entre paisaxe natural e cultural.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B1.6. Obtención e interpretación da información cartográfica. Imaxes de satélite.	B1.6. Procurar, seleccionar e elaborar información de contido xeográfico obtida de fontes diversas, e presentala de xeito adecuado.	XHB1.6.1. Analiza e extrae conclusións da observación dun plano e dun mapa, comentando as características do espazo xeográfico.	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 2. O relevo español: a súa diversidade xeomorfolóxica				
d e g	B2.1. España e a súa singularidade xeográfica: unidade e diversidade.	B2.1. Distinguir as singularidades do espazo xeográfico español establecendo os aspectos que lle confiren unidade e os elementos que ocasionan diversidade.	XHB2.1.1. Debuxa e sinala sobre un mapa físico de España as unidades do relevo español, comentando as súas características.	CMCCT CAA CCL

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
i l				CD
d e g i l	B2.2. Relevo español: diversidade xeomorfolóxica. Localización dos principais accidentes xeográficos.	B2.2. Describir os trazos do relevo español, situando e analizando as súas unidades de relevo.	XHB2.2.1. Identifica e representa nun mapa os elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B2.3. Evolución xeolóxica do territorio español como conformadora das diferentes morfoestruturas.	B2.3. Definir o territorio español subliñando as diferenzas das unidades morfoestruturais.	XHB2.3.1. Enumera e describe os principais trazos do relevo de España.	CMCCT CAA CCL
d e g i l	B2.4. Litoloxía peninsular e insular e formas de modelaxe.	B2.4. Diferenciar a litoloxía de España, incidindo nas súas características e na modelaxe.	XHB2.4.1. Clasifica as unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.	CMCCT CAA CCL

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
degi	B2.5. Identificación das unidades do relevo español peninsular e insular, e os trazos de cada unha.	B2.5. Utilizar correctamente o vocabulario específico da xeomorfoloxía.	XHB2.5.1. Describe sumariamente nun mapa a evolución xeolóxica e a conformación do territorio español.	CMCCT CAA CCL CD
degi	B2.6. Corte topográfico: realización e análise.	B2.6. Procurar e seleccionar información do relevo obtido de fontes diversas (bibliográficas, cartográficas, internet ou traballos de campo), e presentala de xeito adecuado sinalando os condicionamentos que o relevo pode impor.	XHB2.6.1. Realiza un corte topográfico e explica o relevo que reflicte.	CMCCT CAA CCL CD
degi	B2.7. Concepto de solo. Os solos en España: variedade edáfica e as súas características.	B2.7. Identificar as características edáficas dos solos.	XHB2.7.1. Enumera e describe os elementos constitutivos dos tipos de solo de España.	CMCCT CAA CCL
			XHB2.7.2. Localiza nun mapa de España os tipos de solos peninsulares e insulares.	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 3. A diversidade climática e a vexetación				

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d g i l	B3.1. Clima e tempo atmosférico. Factores xeográficos, dinámica atmosférica e elementos do clima.	B3.1. Sinalar nun mapa de España os dominios climáticos.	XHB3.1.1. Localiza os climas nun mapa de España.	CMCCT CA CD
d e g i l	B3.2. Dominios climáticos españois: as súas características e representación en climogramas.	B3.2. Distinguir os climas en España e comentar as súas características, sinalando os factores e os elementos que os compoñen, para diferenciarlos.	XHB3.2.1. Describe e compara os climas en España, enumerando os factores e os elementos característicos.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B3.3. Dominios climáticos españois: factores limitantes.	B3.3. Distinguir os climas en España e a súa representación en climogramas.	XHB3.3.1. Representa e comenta climogramas específicos de cada clima.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B3.4. Variabilidade climática. Temperatura e precipitación.	B3.4. Comentar a información climatolóxica que se deduce utilizando mapas de temperaturas ou precipitacións de España.	XHB3.4.1. Comenta as características dos climas españois a partir dos seus climogramas representativos.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
de g i l	B3.5. Situacións sinópticas e tipos de tempo atmosférico en España.	B3.5. Analizar os tipos de tempo atmosférico en España utilizando os mapas de superficie e de altura.	XHB3.5.1. Enumera os trazos dos tipos de tempo atmosférico reflectidos nas estacións climatolóxicas.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB3.5.2. Identifica e interpreta nun mapa do tempo os elementos que explican os tipos de tempo atmosférico.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B3.6. Mapas do tempo, altura e superficie: análise e interpretación.	B3.6. Interpretar un mapa do tempo aplicando as características dos tipos de tempo peninsulares ou insulares.	XB33.6.1. Comenta un mapa do tempo de España distinguindo os elementos que explican o tipo de tempo característico da estación do ano correspondente.	CMCCT CAA CCL CD
de g i	B3.7. Escenarios de cambio climático en diferentes dominios do territorio peninsular e insular.	B3.7. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á diversidade climática de España utilizando as fontes dispoñibles, tanto de internet como de	XHB3.7.1. Analiza como afecta a España o cambio climático.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
l p		medios de comunicación social, ou bibliografía.	XHB3.7.2. Extrae conclusións ambientais, utilizando gráficas e estatísticas que reflicten as chuvias torrenciais.	CMCCT CAA CCL CD
d g i l	B3.8. Factores xeográficos e características da vexetación. Rexións bioxeográficas.	B3.8. Identificar as rexións vexetais.	XHB3.8.1. Identifica nun mapa os dominios vexetais, e describe e comenta as súas características.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l	B3.9. Formacións vexetais españolas e a súa distribución. Análise de cliserias de vexetación.	B3.9. Diferenciar razoadamente as formacións vexetais españolas.	XHB3.9.1. Ante unha paisaxe natural, identifica as formacións vexetais que aparecen. XHB3.9.2. Analiza razoadamente unha cliserie.	CMCCT CA CD CMCCT CAA CCL CD
Bloque 4. A hidrografía				

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
degi	B4.1. Diversidade hídrica da península e das illas. Principais elementos hídricos nas paisaxes.	B4.1. Explicar a diversidade hídrica da Península Ibérica e nas illas, enumerando e localizando os tipos de elementos hídricos que se poden percibir coa observación da paisaxe.	XHB4.1.1. Explica a diversidade hídrica en España.	CMCCT CAA CCL CD
degi	B4.2. Vertentes hidrográficas. Principais cuncas fluviais peninsulares.	B4.2. Describir as cuncas fluviais españolas situándoas nun mapa e enumerando as súas características.	XHB4.2.1. Localiza nun mapa de España as principais cuncas fluviais.	CMCCT CAA CCL CD
degi	B4.3. Réximes fluviais predominantes.	B4.3. Identificar os réximes fluviais máis característicos.	XHB4.3.1. Relaciona os réximes hídricos dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.	CMCCT CAA
degi	B4.4. Zonas húmidas en España.	B4.4. Enumerar as zonas húmidas de España, localizalas nun mapa e comentar as súas características.	XHB4.4.1. Localiza nun mapa as zonas húmidas españolas, e debate un aspecto de actualidade sobre este tema.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
de g i l	B4.5. Aproveitamento dos recursos hídricos: incidencia da seca e das chuvias torrenciais.	B4.5. Analizar o aproveitamento dos recursos hídricos en España, incluíndo as características de seca e das chuvias torrenciais do clima.	XHB4.5.1. Sitúa nun mapa da rede hidrográfica española os grandes encoros, e deduce consecuencias, analizando tamén as características climáticas.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB4.5.2. Analiza e comenta gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da Península Ibérica, e saca conclusións.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B4.6. Augas subterráneas.	B4.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á hidroloxía española, incidindo na explotación das augas subterráneas, utilizando distintas fontes de información.	XHB4.6.1. Selecciona imaxes e novas xornalísticas que reflictan a desigualdade hídrica española e a súa interacción coas actividades humanas.	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 5. As paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade				
de g i	B5.1. Paisaxes naturais españolas.	B5.1. Describir e reflectir nun mapa as paisaxes naturais españolas, identificando os seus trazos.	XHB5.1.1. Distingue as características dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
1			XHB5.1.2. Localiza no mapa as paisaxes naturais españolas e identifica as súas características.	CMCCT CAA CCL CSC
de g i l p	B5.2. Influencia do medio na actividade humana. Políticas favorecedoras do patrimonio natural.	B5.2. Relacionar o medio natural coa actividade humana, describindo casos de modificación do medio polo ser humano.	XHB5.2.1. Identifica e formula os problemas suscitados pola interacción entre persoa e natureza sobre as paisaxes.	CMCCT CAA CCL CSC
			XHB5.2.2. Analiza algún elemento lexislador correctivo da acción humana sobre a natureza.	CMCCT CAA CCL CSC
de g i l p	B5.3. Os medios humanizados e a súa interacción no espazo xeográfico. Paisaxes culturais.	B5.3. Describir os espazos humanizados e enumerar os seus elementos constitutivos.	XHB5.3.1. Diferencia as paisaxes humanizadas das naturais.	CMCCT CAA CCL

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
de g i l p	B5.4. Aproveitamento sustentable do medio físico.	B5.4. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ás paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como en bibliografía ou medios de comunicación social.	XHB5.4.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia do medio na actividade humana.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB5.4.2. Selecciona e analiza a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia das persoas sobre o medio.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB5.4.3. Obtén e analiza a información que apareza nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B5.5. Variedades de paisaxes naturais.	B5.5. Comparar imaxes das variedades de paisaxes naturais.	XHB5.5.1. Diferencia as paisaxes naturais españolas a partir de fontes gráficas e comenta imaxes representativas de cada unha das variedades de paisaxes naturais localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			bibliográficas.	
Bloque 6. A poboación española				
d g i l	B6.1. Fontes para o estudo da poboación. Procedementos de análise en demografía.	B6.1. Identificar as fontes para o estudo da poboación establecendo os procedementos que permiten estudar casos concretos.	XHB6.1.1. Utiliza as ferramentas de estudo da poboación.	CMCCT CAA CD
d e g i l	B6.2. Evolución histórica.	B6.2. Comentar gráficos e taxas que amosen a evolución da poboación española.	XHB6.2.1. Comenta a pirámide actual de poboación española e compáraa con algunha dun período anterior ou de previsións futuras.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB6.2.2. Distingue as pirámides de poboación na súa evolución histórica.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
de g i l	B6.3. Movements naturais de poboación.	B6.3. Caracterizar a poboación española identificando os movementos naturais.	XHB6.3.1. Aplica a teoría da transición demográfica ao caso español.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB6.3.2. Elixe datos e taxas demográficas que amosen a configuración da poboación dun territorio.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B6.4. Distribución territorial da poboación.	B6.4. Diferenciar a densidade de poboación no espazo peninsular e insular, explicando a distribución de poboación.	XHB6.4.1. Comenta o mapa da densidade de poboación actual en España.	CMCCT CAA CCL CD
de g i	B6.5. Migracións.	B6.5. Explicar a distribución da poboación española identificando as migracións.	XHB6.5.1. Explica os procesos migratorios antigos que afectan a España.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
1			XHB6.5.2. Identifica e analiza as migracións recentes.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB6.5.3. Explica as relacións entre comunidades autónomas en relación coas migracións interiores.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B6.6. Mapa da distribución da poboación española.	B6.6. Analizar a poboación das comunidades autónomas, definindo a súa evolución e a problemática de cada unha.	XHB6.6.1. Compara e comenta a poboación das rexións que medran e as que diminúen a súa poboación.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B6.7. Mapa de densidade da poboación española.	B6.7. Comentar un mapa da densidade de poboación de España, analizando a súa estrutura.	XHB6.7.1. Analiza un gráfico da estrutura da poboación española.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
de g i l	B6.8. Conformación do espazo demográfico actual. Definición e cálculo de taxas demográficas.	B6.8. Analizar as pirámides de poboación das comunidades autónomas, incidindo no caso galego, e comentar as súas peculiaridades.	XHB6.8.1. Resolve problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B6.9. Diversidades rexionais. Estrutura, problemática actual e posibilidades de futuro da poboación española. Realidade demográfica galega.	B6.9. Explicar as perspectivas de poboación española e a ordenación do territorio.	XHB6.9.1. Selecciona e analiza información sobre as perspectivas de futuro da poboación española.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B6.10. Ordenación do territorio. Peso do factor demográfico.	B6.10. Obter e seleccionar información de contido demográfico utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como noutras fontes de información.	XHB6.10.1. Presenta e defende información sobre a poboación española salientando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación informática ou en exposicións en directo. ▪ ▪ ▪	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 7. O espazo rural e as actividades do sector primario				
de g i l	B7.1. Peso das actividades agropecuarias, forestais e pesqueiras no PIB. Poboación activa.	B7.1. Describir as actividades agropecuarias e forestais, especificando as características de España.	XHB7.1.1. Identifica as actividades agropecuarias e forestais.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB7.1.2. Diferencia as actividades do sector primario doutras actividades económicas.	CCL CAA CD
de g i l p	B7.2. Aspectos naturais e históricos que explican os factores agrarios.	B7.2. Distinguir as paisaxes agrarias, a súa morfoloxía e as súas estruturas, establecendo as súas características.	XHB7.2.1. Sitúa nun mapa a distribución dos principais aproveitamentos agrarios.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB7.2.2. Achega os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas.	CAA CCL

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e g i l p	B7.3. Elementos que conforman as paisaxes agrarias. Paisaxes agrarias de España: características.	B7.3. Analizar adecuadamente unha paisaxe rural distinguindo o terreo de labor, os bosques e o hábitat.	XHB7.3.1. Selecciona e comenta imaxes que poñen de manifesto as características das paisaxes agrarias españolas.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l p	B7.4. Estrutura da propiedade e tenencia da terra.	B7.4. Comprender a evolución da estrutura da propiedade e identificar formas de tenza da terra.	XHB7.4.1. Define historicamente, de forma sumaria, a estrutura da propiedade	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l p	B7.5. Explotacións agrarias: características. Tipos de agricultura: coexistencia de formas avanzadas e tradicionais. Transformacións agroindustriais.	B7.5. Explicar o sector agrario español tendo en conta as súas estruturas da propiedade e as características das súas explotacións.	XHB7.5.1. Identifica e analiza as características das paisaxes agrarias españolas.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
degipl	B7.6. Políticas de reforma agraria. Situación española do sector no contexto da Unión Europea. Política Agraria Común (PAC).	B7.6. Explicar a situación do sector agrario español tendo en conta o contexto europeo e as políticas da Unión Europea.	XHB7.6.1. Achega datos ou gráficos de aspectos estruturais que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB7.6.2. Comenta textos xornalísticos que expliquen a situación española na PAC.	CCL CAA
degiplp	B7.7. Actividade pesqueira: localización, características e problemas. Análise dos aspectos físicos e humanos que conforman o espazo pesqueiro. Caso galego.	B7.7. Analizar a actividade pesqueira, e definir as súas características e os seus problemas.	XHB7.7.1. Establece as características e as peculiaridades da actividade pesqueira española e galega.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB7.7.2. Selecciona e analiza novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros e identifica a súa orixe.	CCL CAA
degipl	B7.8. Silvicultura: características e desenvolvemento no territorio.	B7.8. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo rural, silvícola ou pesqueiro, utilizando fontes dispoñibles en internet, en medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB7.8.1. Confecciona gráficos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
p				
Bloque 8. As fontes de enerxía e o espazo industrial				
de g i l	B8.1. Proceso de industrialización español: características e breve evolución histórica.	B8.1. Analizar o proceso de industrialización español establecendo as características históricas que conducen á situación actual.	XHB8.1.1. Selecciona e analiza información sobre os problemas e a configuración da industria española.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB8.1.2. Establece un eixe cronolóxico para explicar a evolución histórica da industrialización española.	CCL CAA CMCCT
			XHB8.1.3. Selecciona e analiza imaxes que amosen a evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto.	CCL CAA CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
de g i l	B8.2. Localización das fontes de enerxía en España.	B8.2. Relacionar as fontes de enerxía e a industrialización, e describir as súas consecuencias en España.	XHB8.2.1. Relaciona o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias primas en España.	CMCCT CAA CCL CDC
de g i l	B8.3. Achea ao PIB da industria. Poboación activa. Deficiencias e problemas do sector industrial español.	B8.3. Coñecer os factores da industria en España.	XHB8.3.1. Enumera as características da industria española e as súas diferenzas rexionais.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB8.3.2. Confecciona e analiza gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B8.4. Elementos das paisaxes industriais. Tipoloxías de paisaxes.	B8.4. Identificar e comentar os elementos dunha paisaxe industrial dada.	XHB8.4.1. Analiza e comenta paisaxes de espazos industriais.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
de g i l	B8.5. Rexións industriais e eixes de desenvolvemento de España: importancia das políticas territoriais no sector. Planificación e perspectivas de futuro.	B8.5. Describir os eixes de desenvolvemento industrial sobre un mapa, establecendo as súas características e as posibilidades de rexeneración e cambio no futuro.	XHB8.5.1. Sinala nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os sectores industriais.	CCL CD CAA
			XHB8.5.2. Localiza e describe as rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial.	CCL CAA CD
			XHB8.5.3. Describe os eixes ou focos de desenvolvemento industrial, e as súas perspectivas de futuro.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B8.6. Influencia da política da Unión Europea na configuración da industria española.	B8.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo industrial español e a influencia nel da política industrial europea, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet, como na bibliografía ou nos medios de comunicación.	XHB8.6.1. Describe as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.	CMCCT CAA CCL CD
Bloque 9. O sector servizos				

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
degi	B9.1. Terciarización da economía española: influencia no PIB. Poboación activa do sector terciario.	B9.1. Analizar a terciarización da economía española establecendo as súas características e a influencia no produto interior bruto, e utilizar correctamente a terminoloxía do sector servizos.	XHB9.1.1. Identifica as características do sector terciario español.	CMCCT CAA CCL CD
degi	B9.2. Análise dos servizos e distribución no territorio.	B9.2. Identificar a presenza dos servizos no territorio, analizando a súa distribución e o impacto no medio.	XHB9.2.1. Explica a incidencia do sector servizos para a economía española.	CMCCT CAA CCL CD
degi	B9.3. Sistema de transportes en España. Impacto das infraestruturas sobre o espazo xeográfico.	B9.3. Explicar o sistema de transporte en España, distinguindo a articulación territorial que configura.	XHB9.3.1. Describe como se articulan os medios de comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).	CMCCT CAA CCL CD
			XHB9.3.2. Comenta sobre un mapa de transportes a transcendencia que este sector ten para articular o territorio.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			XHB9.3.3. Describe e analiza mapas que reflectan un sistema de transporte determinado.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB9.3.4. Distingue nun mapa os principais nodos de transporte español.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB9.3.5. Resolve problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.	CMCCT CAA CCL CD
degi	B9.4. Desenvolvemento comercial: características, evolución e distribución territorial.	B9.4. Describir o desenvolvemento comercial e a ocupación territorial que impón, e establecer as súas características.	XHB9.4.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento comercial.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
de g i l	B9.5. Espazos turísticos: características e evolución.	B9.5. Localizar nun mapa os espazos turísticos, e enumerar as súas características e as desigualdades rexionais.	XHB9.5.1. Analiza e explica as desigualdades do espazo turístico.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B9.6. Outras actividades terciarias: sanidade, educación, finanzas e servizos públicos.	B9.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á actividade ou ao espazo do sector servizos español, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como na bibliografía ou nos medios de comunicación social.	XHB9.6.1. Comenta gráficas e estadísticas que expliquen o desenvolvemento turístico español.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB9.6.2. Explica como articulan o territorio outras actividades terciarias.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB9.6.3. Analiza e comenta imaxes do espazo destinado a transportes, comercial ou outras actividades do sector servizos.	CMCCT CAA CCL CD

	Xeografía. 2º de bacharelato.			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e g i l	B9.7. Transformacións das paisaxes nas zonas turísticas. Caso do litoral.	B9.7. Identificar e comentar unha paisaxe transformado por unha importante zona turística.	XHB9.7.1. Confecciona esquemas para analizar a influencia do sector servizos na economía e no emprego en España, a partir de imaxes que reflectan o seu impacto nunha paisaxe.	CMCCT CAA CCL CD CSC
	Bloque 10. O espazo urbano			
d e g i l	B10.1. Concepto de cidade e a súa influencia na ordenación do territorio.	B10.1. Definir a cidade.	XHB10.1.1. Define cidade e achega exemplos.	CMCCT CAA CCL
d e g i l p	B10.2. Morfoloxía e estrutura urbanas. Análise socioeconómica e política a través do plano da cidade.	B10.2. Analizar e comentar planos de cidades, distinguindo os seus trazados.	XHB10.2.1. Analiza e explica o plano da cidade máis próxima ao lugar de residencia, ou a máis significativa.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
de g i l	B10.3. Planificacións urbanas. Instrumentos do planeamento.	B10.3. Identificar o proceso de urbanización e enumerar as súas características e as planificacións internas.	XHB10.3.1. Identifica as características do proceso de urbanización.	CMCCT CAA CCL
			XHB10.3.2. Explica e propón exemplos de procesos de planificación urbana.	CAA CCL
de g i l p	B10.4. Características do proceso de urbanización. Áreas de influencia.	B10.4. Analizar a morfoloxía e a estrutura urbana, e extraer conclusións da pegada da historia e a súa expansión espacial, reflexo da evolución económica e política da cidade.	XHB10.4.1. Sinala a influencia histórica no plano das cidades españolas.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB10.4.2. Explica a morfoloxía urbana e sinala as partes dunha cidade sobre un plano desta.	CCL CD CAA
de g i	B10.5. Características da paisaxe urbana.	B10.5. Analizar e comentar unha paisaxe urbana.	XHB10.5.1. Comenta unha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
l p			XHB10.5.2. Selecciona e analiza imaxes que expliquen a morfoloxía e a estrutura urbana dunha cidade coñecida.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i l p	B10.6. Usos do solo urbano. Ordenación territorial.	B10.6. Identificar o papel das cidades na ordenación do territorio.	XHB10.6.1. Explica a xerarquización urbana española.	CMCCT CAA CCL
d e g i l	B10.7. Rede urbana española. Características do proceso de crecemento espacial das cidades.	B10.7. Describir a rede urbana española e comentar as súas características.	XHB10.7.1. Describe e analiza as influencias mutuas entre a cidade e o espazo que a rodea.	CMCCT CAA CCL

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e g i l p	B10.8. Sistema urbano español: desenvolvemento sustentable. Cidades saudables. O territorio como recurso.	B10.8. Obter, seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ao espazo urbano español, utilizando fontes en que estea dispoñible, en internet, nos medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB10.8.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas que amosen a configuración e a problemática do sistema urbano español.	CMCCT CAA CCL CD ▪ ▪ ▪ ▪ ▪
Bloque 11. Formas de organización territorial				
d e g i l p	B11.1. Organización territorial de España.	B11.1. Describir a organización territorial española analizando a estrutura local, autonómica e estatal.	XHB11.1.1. Localiza e explica nun mapa a organización territorial española, partindo do concello e da comunidade autónoma.	CMCCT CAA CCL CD
d e g i	B11.2. Influencia da historia e da Constitución de 1978 no deseño territorial.	B11.2. Explicar a organización territorial española e establecer a influencia da historia e da Constitución de 1978, mediante o emprego de mapas históricos	XHB11.2.1. Explica a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
1		e actuais.	XHB11.2.2. Caracteriza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB11.2.3. Compara a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB11.2.4. Distingue e enumera as comunidades autónomas, as principais cidades en cada unha e os países fronteirizos de España.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B11.3. Desequilibrios e contrastes territoriais.	B11.3. Analizar a organización territorial española e describir os desequilibrios e os contrastes territoriais, así como os mecanismos correctores.	XHB11.3.1. Enumera os desequilibrios e os contrastes territoriais existentes na organización territorial española.	CMCCT CAA CCL

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e g i l p	B11.4. Comunidades Autónomas: políticas rexionais e de cohesión territorial. Comunidade Autónoma de Galicia.	B11.4. Describir a transcendencia das comunidades autónomas e definir as políticas territoriais que levan a cabo, incidindo no caso de Galicia.	XHB11.4.1. Explica as políticas territoriais que practican as comunidades autónomas en aspectos concretos.	CMCCT CAA CCL
d e g i l p	B11.5. A cuestión territorial na España das autonomías.	B11.5. Obter, seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ás formas de organización territorial en España, utilizando fontes en que estea dispoñible en internet, nos medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB11.5.1. Distingue os símbolos que diferencian as comunidades autónomas.	CMCCT CAA CCL
			XHB11.5.2. Explica razoadamente os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.	CAA CCL
Bloque 12. España en Europa e no mundo				
d e g i	B12.1. España: situación xeográfica; posición e localización dos territorios que conforman a unidade e a diversidade política.	B12.1. Definir a situación xeográfica de España no mundo, establecendo a súa posición e localizando os seus territorios.	XHB12.1.1. Localiza nun mapa as grandes áreas xoeconómicas e sinala aquelas coas que España ten máis relación.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
1			XHB12.1.2. Identifica aspectos salientables de España na situación mundial.	CMCCT CAA CCL CD
			XHB12.1.3. Localiza a situación española entre as grandes áreas xoeconómicas mundiais.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B12.2. España en Europa. Estrutura territorial. Contrastes físicos e socioeconómicos de Europa.	B12.2. Describir o continente europeo distinguindo a súa estrutura territorial e os contrastes físicos e socioeconómicos.	XHB12.2.1. Explica a posición de España na Unión Europea.	CMCCT CAA CCL
de g	B12.3. Posición de España na Unión Europea. Políticas rexionais e de cohesión territorial.	B12.3. Identificar a posición de España na Unión Europea, enumerando as políticas rexionais e de cohesión territorial que se practican en Europa e que afectan a	XHB12.3.1. Extrae conclusións das medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España.	CMCCT CAA CCL

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
1		España.	XHB12.3.2. Comenta novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na Unión Europea.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B12.4. España no mundo. Globalización e diversidade no mundo.	B12.4. Definir a globalización e explicar os seus trazos.	XHB12.4.1. Identifica e describe os trazos da globalización con exemplificacións que afecten a España.	CMCCT CAA CCL CSC
de g i l	B12.5. Procesos de mundialización e desigualdades territoriais. Grandes eixes mundiais.	B12.5. Comparar os procesos de mundialización e diversidade territorial, resumindo as características de ambos.	XHB12.5.1. Confecciona cadros comparativos da aplicación a casos concretos dos conceptos de mundialización e de diversidade territorial.	CMCCT CAA CCL CD
de g i l	B12.6. Posición de España nas áreas socioeconómicas e xeopolíticas mundiais.	B12.6. Explicar as repercusións da inclusión de España en espazos socioeconómicos e xeopolíticos continentais e mundiais, utilizando fontes diversas baseadas en material bibliográfico ou en liña e en opinións	XHB12.6.1. Explica as repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.	CMCCT CAA CCL CD

Xeografía. 2º de bacharelato.				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		expostas nos medios de comunicación social.		

2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

Os indicadores de logro están axustados ao grao mínimo.

3. Procedementos e instrumentos de avaliación

Utilizaranse diversos procedementos e instrumentos de avaliación:

Valoración de probas escritas de diverso tipo: exames de redacción de comentarios ou preguntas abertas, semiabertas ou pechadas tipo definicións e exames de resposta múltiple.

Valoración cualitativa e cuantitativa de pequenos traballos individuais e colectivos co uso das TIC.

Valoración de comentarios, tarefas e exercicios na aula e fóra do horario escolar

Valoración de traballos e lecturas voluntarias.

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

A programación debe ser desenvolvida cunha metodoloxía práctica e activa que xire ao redor da necesidade dun traballo persoal por parte do alumnado combinado coa elaboración de actividades en pequeno grupo. Este enfoque concrétese nos seguintes aspectos:

- Partir da competencia inicial do alumnado para incitalo ao coñecemento xeográfico, artístico ou histórico e asegurar a construción de aprendizaxes significativas, establecendo relacións entre o que os alumnos saben e o que descoñecen e tendo en conta a atención á diversidade
- Cos recursos dispoñibles, poñer en práctica diversas vías de aprendizaxe tendo en conta a posibilidade de implementar medidas de reforzo educativo. Fomentar métodos de traballo que lles resulten eficaces para o estudo.
- Combinar unha metodoloxía expositiva e unha metodoloxía indagatoria. A presentación dos contidos e da información xeral farase habitualmente de forma expositiva, aínda que se propicie a reflexión dos alumnos mediante a análise de documentos, mapas, gráficos, imaxes, vídeos. O profesor facilitará o acceso á información explicando e analizando os contidos e matizando as solucións aos temas que se propoñan. Sempre que sexa posible integraranse o uso das TIC na aula.
- Requirir o esforzo do alumno para a construción do seu propio coñecemento integrando diversas fontes de información, desenvolvendo a capacidade de facer análises e potenciando a expresión escrita (elaboración de resumos, comentarios, informes) e actividades orais e mesmo creativas.
- Fomentarase metodoloxías activas, nas que o traballo individual e cooperativo estean presentes.

f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar

1.- O libro de texto Xeografía de 2º Bacharelato da editorial Vicens Vives é recomendado, xa que propoñemos alternativas para preparar a proba ABAU axustadas ás directrices do grupo de traballo. Porén, consideramos de utilidade ter un libro de texto de referencia para consultar e poder resolver moitos dos prácticos propostos.

2.- Material facilitado e elaborado polo profesorado (prácticos, esquemas, cuestións teóricas e vocabulario) nas seguintes páxinas web:

- <https://noespazoenotempo.webnode.es/>

- <https://noespazoenotempo2017.webnode.es/>

O material está adaptado á proba plantexada polo grupo de traballo de Xeografía da CIUG.

Así mesmo, utilizaremos como referencia as orientacións e directrices específicas do Grupo de Traballo recollidas na páxina web: <http://ciug.gal/grupos/xeografia.php>

3.- Recursos audiovisuais.

4.- Uso das TIC

5.- Libros de reforzo e ampliación.

6.- Libros de lectura voluntaria, de consulta ou ampliación dispoñibles na biblioteca.

7.- Uso da prensa escrita en soporte papel ou dixital.

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado**1. NOTAS DE CADA AVALIACIÓN PARCIAL.****A.- PROBAS ESCRITAS.****Representarán o 90% da cualificación de cada avaliación.**

Realizaranse dous exames como mínimo por avaliación, agás na terceira avaliación que haberá soamente un. Na primeira e segunda avaliación haberá **un exame modelo ABAU (cunha opción) que suporá un 70% da nota da avaliación e un ou varios exames de resposta múltiple cunha cualificación máxima dun 20% da nota de avaliación.** Na terceira avaliación haberá un exame modelo ABAU cunha cualificación dun 90% da nota da avaliación.

Os exames serán sobre os estándares de aprendizaxe e seguirán as indicacións do grupo de traballo da CIUG, estas poden variar ao longo do curso e delas serán debidamente informado o alumnado.

En todos os exames modelo ABAU haberá:

- Pregunta teórica a desenvolver dos diferentes bloques (tres puntos).
- Definicións de termos xeográficos (dous puntos)
- Desenvolver unha pregunta práctica consistente na localización, lectura, interpretación, explicación e análise crítica de documentos gráficos relacionados coas destrezas e habilidades xeográficas fundamentais, e que se recollen nas directrices ABAU (cinco puntos).

Segundo a dispoñibilidade horaria, os exames modelo ABAU terán ás veces que realizarse en dúas clases por falta de tempo pero forman parte do mesmo exame (parte teórica e comentarios de obras artísticas).

Cada exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indícarase a puntuación correspondente. O exame estará aprobado cando acade unha cualificación de 5 puntos. Nos exames con preguntas de redacción e tal como establecen os criterios de corrección da ABAU, a expresión escrita forma parte da avaliación sen seguir unha porcentaxe exacta xa que se trata dunha proba de madurez global.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaránselle exames escritos seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado. A cualificación dos exames escritos tamén representará o 90% da cualificación final da avaliación.

Cando un alumno/a non se presente a un exame escrito terá que presentar un xustificante oficial que acredite que a súa falta de asistencia, segundo o regulamento do centro, se está xustificada se lle repetirá o exame escrito outro día.

No caso de detectar que un alumno/a está a facer un exame fraudulento (copia, apuntes, substitución de follas, coñecer previamente as preguntas, recorrer indebidamente a métodos tecnolóxicos como reloxo, auriculares...) será amoestado/a no momento, retirándosele o exame, que se cualificará cun 0.

B.- OBSERVACIÓN NA AULA (exercicios e comentarios), TRABALLOS E EXPOSICIÓNS

Representará o 10% da cualificación de cada avaliación.

O profesorado rexistrará, no caderno de notas do profesor/a, iDoceo, folla Excel, etc., anotacións sobre:

- A resolución oral das tarefas ou exercicios de clase e dos deberes feitos no caderno do alumno/a.

- Respostas por parte dos alumnos a cuestións orais feitas polo profesor/a.

- Realización de comentarios, composicións, resumos, esquemas ou actividades encargadas polo profesor en relación a cada un dos temas

- Traballos realizados polos alumnos/as como proxectos de investigación, de forma individual ou en pequenos grupos. Neles non só se terá en conta o contido senón tamén a estrutura, organización, forma da presentación, puntualidade na entrega e a utilización das TICS, tanto na investigación como na presentación e/ou exposición dos resultados (presentación en PowerPoint e outros medios audiovisuais).

Os traballos non entregados en prazo ou non superados son perdidos directamente de nota; a non presentación representará automaticamente un 0 neste apartado (non implican suspenso pero imposibilitan o acceso á nota máxima).

A cualificación final de cada avaliación será a suma de:

- Probas escritas: 90% da cualificación

- Observación na aula, tarefas e traballos individuais e/ou colectivos (en grupo): 10% da cualificación.

A avaliación considerárase aprobada cando o alumno/a acadase unha cualificación de 5. Unha vez acadada a cualificación de 5 na avaliación, aquel alumnado que desexen subir a nota de avaliación poden facer lecturas de libros ou traballos voluntarios que terán

unha cualificación máxima de **0,5 puntos**, logo de realizar unha posta en común ou unha actividade sobre a mesma.

Para o **redondeo da nota** valorarase positiva ou negativamente:

- Esfuerzo do alumnado que se reflicte na presentación e resolución de exames.

Aínda que non se acade o aprobado nun exame o alumno/a deberá amosar un grao de realización mínimo e interese por mellorar os seus resultados.

- A entrega puntual dos traballos e a elaboración de exercicios e tarefas na aula.

Tendo isto en consideración

- Os decimais iguais ou menores a 0.7 redondearanse a enteiro inferior
- Os decimais superiores a 0.7 redondearanse a enteiro superior

Non se contemplan recuperacións de exames illados durante a avaliación.

2. AVALIACIÓN FINAL ORDINARIA.

A.- PROBA ESCRITA FINAL

Terán que presentarse aqueles alumnos/as que, ou ben teña suspensas todas as avaliacións ou a media das tres avaliacións non chegue á cualificación de 5.

O exame valorarase sobre 10 puntos. En cada pregunta indícarase a puntuación correspondente.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaránselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

O alumnado que desexe mellorar as súas notas de avaliación poden presentarse para subir nota ao exame de avaliación final avisando previamente ao profesorado. Teñen a opción de lelo, de facelo e non entregalo. No caso de entregar o exame terase en conta esta última cualificación á hora de facer as medias.

B.- CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN FINAL ORDINARIA

Calcularase facendo a media aritmética das **cualificacións reais** das tres avaliacións tendo en conta a nota da recuperación final se é o caso.

O redondeo rexerase polos mesmos criterios que nas avaliacións ordinarias: á alza por enriba do 0.7 e á baixa no caso contrario.

3. AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

A.- PROBA ESCRITA EXTRAORDINARIA

O alumnado avaliado negativamente na avaliación final ordinaria do curso deberá presentarse á avaliación extraordinaria de xuño.

Deberá realizar unha proba escrita de toda a materia e amosar un grao suficiente de consecución dos estándares de aprendizaxe polos que se pregunte.

A proba escrita valorarase de cero a dez puntos e seguirá o modelo da proba da ABAU con dúas opcións.

Ó alumnado con reforzo educativo realizaráselle un exame escrito seguindo as pautas indicadas polo Departamento de Orientación. Se é o caso, de xeito individualizado.

B.- CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA

A proba escrita está aprobada se acada unha cualificación de cinco puntos.

Ao ser unha avaliación extraordinaria só cabe como criterio o redondeo matemático, de ser o caso (á alza por enriba do 0.7 e á baixa no caso contrario).

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécese ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécese ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria. [Só bach].				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				

21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentas. [Só para ESO e bacharelato]				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Non procede

- j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato**

Non procede.

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

Non está contemplada a obrigatoriedade de realizar a proba de avaliación inicial polo que queda a criterio do profesor que imparte a materia ese curso.

A proba inicial farase en caso de alumnado que proceden doutros centros para coñecer o seu grao de competencias adquirido. Neste caso farase unha proba con lectura e preguntas de comprensión para valorar a competencia en expresión escrita e definición de termos para coñecer o vocabulario adquirido,

A partir dos resultados e en coordinación co Departamento de Orientación, da Dirección do Centro e Titoría, detectaranse aquel alumnado que precise dende un comezo reforzo educativo ou atención máis personalizada.

1) Medidas de atención á diversidade

Aplicaranse as medidas establecidas no artigo 48 da Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade, e cubriranse os modelos correspondentes publicados no Plan Xeral do Centro para deixar constancia dos reforzos e apoios aplicados segundo as necesidades individualizadas de cada alumno/a.

Do mesmo xeito, en colaboración co Departamento de Orientación levaranse a cabo as medidas de atención á diversidade tanto dentro como fóra da aula tendo en conta os recursos humanos e materiais dispoñibles.

Dentro da aula o profesorado adaptará os contidos, deseñará estratexias e diversificará os instrumentos de avaliación coa finalidade de que todo o alumnado podan acadar os obxectivos do curso e poidan desenvolver ao máximo todas as súas capacidades.

m) Concreción dos elementos transversaris que se traballarán no curso que corresponda

Traballaranse os seguintes elementos transversais:

- Fomento da lectura e a comprensión lectora: a través da lectura en clase e de lecturas propostas en colaboración coa biblioteca do centro, traballarase unha lectura comprensiva que invite ao lecer, ao estudo e a reflexión dos valores da nosa sociedade.
- Impulso da comunicación audiovisual e do uso das TIC que permita localizar e seleccionar datos de maneira áxil, empregando as novas tecnoloxías como instrumentos de motivación, de comunicación e de acceso á lectura.
- Desenvolvemento da expresión oral e escrita que forman parte das destrezas básicas nas diferentes linguas: escoitar, falar, ler, escribir.
- Promoverase en todos os ámbitos o desenvolvemento da igualdade entre homes e mulleres con especial fincapé na prevención da violencia contra as mulleres. Asemade o rexeitamento contra discriminacións por razón de sexo e raza e as actitudes xenófobas.
- A través dunha metodoloxía activa e participativa, os alumnos afianzarán o espírito emprendedor, o traballo en equipo, a autonomía e o sentido crítico.
- A educación cívica e constitucional servirá para exercer a cidadanía de forma democrática e mellorar as relacións interpersoais a través do diálogo a través de actividades que favorecen a participación e a convivencia

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico

Para o nivel de 2º Bacharelato na materia de Xeografía, contéplase unha saída ao longo do curso escolar: visita ao Instituto Meteorolóxico.

ñ) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora

Unha vez ao mes como é preceptivo e de ser posible en reunións informais ao longo da semana, o Departamento valorará o seguimento da programación e as posibles dificultades. De forma periódica supervisarase a páxina da CIUG co fin de facer os cambios que fosen necesarios e se informará dos mesmos aos alumnos.

Ao final de cada trimestre, haberá unha análise dos resultados da avaliación por grupos e materias e propoñerase as medidas de mellora se é o caso.

Ao rematar o curso, logo de ter os resultados das avaliacións finais, o Departamento fará unha avaliación do proceso de ensino e da programación co fin de facer os cambios necesarios para o próximo curso.

REFERENCIAS LEGAIS.

Real Decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, por el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato.

Orden ECD/65/2015, de 21 de enero, por la que se describen las relaciones entre las competencias, los contenidos y los criterios de evaluación de la educación primaria, la educación secundaria obligatoria y el bachillerato.

Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

Orde do 20 de maio de 2022 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2022/23 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.

Orde do 8 de setembro de 2021, pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.

Resolución do 26 de maio de 2022, da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2022/2023.

